Täysistunto

Keskiviikko 23.5.2018 klo 13.59—17.28

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 17.28.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tuula Haatainen (13.59—16.28) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (16.28—17.28).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetun lain ja tuulivoiman kompensaatioalueista annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 175/2017 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 6/2018 vp
Pöytäkirjan liite Lausumaehdotus 22.5.2018 Liite 2A

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 22.5.2018 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Jani Mäkelä Laura Huhtasaaren kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylätään. Keskustelussa on Hanna Sarkkinen Antero Vartian kannattamana tehnyt vastalauseen 2 mukaiset kaksi lausumaehdotusta. Lisäksi keskustelussa on Jani Mäkelä Laura Huhtasaaren kannattamana tehnyt lausumaehdotuksen, joka on monistettuna jaettu edustajille. Liite 2A

Selonteko hyväksyttiin.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensin on äänestettävä lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Hyväksyminen "jaa", hylkääminen "ei". Äänestyksen tulos: jaa 148, ei 15; poissa 36 (äänestys 1).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 175/2017 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista.

Mietintö "jaa", Hanna Sarkkisen lausumaehdotus 1 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 125, ei 25, tyhjiä 15; poissa 34 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Hanna Sarkkisen lausumaehdotus 2 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 124, ei 25, tyhjiä 15; poissa 35 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Jani Mäkelän lausumaehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 150, ei 15; poissa 34 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

3. Valtiovarainvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 59/2018 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi valtiovarainvaliokunnan varajäseniksi edustaja Ari Jalosen ja edustaja Reijo Hongiston.

4. Valtioneuvoston paikkatietopoliittinen selonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 2/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan, puolustusvaliokunnan, tulevaisuusvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Valtioneuvoston esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ryhmäpuheenvuorojen pituus on enintään 3 minuuttia ja muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä 1 tai 2 minuutin pituisia vastauspuheenvuoroja.

Keskustelu

14.06 **Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kollegat! Lähes kaikki tiedot ovat paikkatietoja. Siksi on luontevaa, vaik-

ka vähän ehkä yllättävääkin, että ensimmäinen tietopoliittinen selonteko on nimenomaan paikkatietopoliittinen selonteko.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Anteeksi, ministeri! — Pyydän edustajia käymään keskustelut salin ulkopuolella. Keskitytään kuuntelemaan.

Kiitos! — Hallitus antaa eduskunnalle loppusyksyllä selonteon tekoälystä ja tietopolitiikasta. Yhdessä selonteot vauhdittavat Suomen uudistamista digitalisaation avulla.

Kaikki tieto, jonka yhtenä ominaisuutena on sijainti, on paikkatietoa. Lähes kaikki tieto koskee asioita tai ilmiöitä, jotka on yhdistetty esimerkiksi valtioon, kuntaan, osoitteeseen, kiinteistöön, koordinaatteihin ja niin edelleen. Paikkatietoa on siis paljon, ja sitä hyödynnetäänkin paljon.

Ennen käytettiin painettuja karttoja. Nykyään navigaattori on melkein kaikille tuttu. Se on paikkatietoanalyysiin perustuva sovellus tai palvelu. Pelastuspartio löytää jalkansa loukanneen marjastajan hänen älypuhelimeen lataamansa 112-mobiilisovelluksen ansiosta. Poliisin partioautolla ei lähdetä liikkeelle, ellei sen navigaattori/karttasovellus toimi. Sanotaan, että armeija marssii vatsallaan, mutta ilman paikkatietoanalyysejä ja -sovelluksia se voisi yhtä hyvin jäädä kasarmille. Metsäteollisuuden koko tuotantoprosessi perustuu paikkatietojen hyödyntämiseen. Esimerkkejä siis riittää.

Arvoisa puhemies! Paikkatietopoliittista selontekoa tarvitaan, koska nykyinen tietojen laatu — eli ajantasaisuus, tarkkuus, täydellisyys ja saatavuus — ei enää riitä. Tiedot ja niihin liittyvät palvelut eivät ole riittävän yhteensopivia. Esimerkiksi asemakaavakarttojen tiedot pitäisi muuttaa standardien mukaisiksi, koneluettaviksi ja yhtenäisiksi tiedoiksi, jotta niitä voitaisiin kattavasti hyödyntää muuten kuin tulosteina. Ne ovat maan tarkimpia taajamista kattavasti olemassa olevia tietoja.

Tekninen kehitys muuttaa ihmisen toimintaa ja paikkatietojen keruuta. Robottiautot eivät liiku eivätkä voi liikkua Suomen talvessa, mikäli paikkatietoaineistot eivät ole riittävän tarkkoja ja ajantasaisia eivätkä paikannuspalvelut riittävän tarkkoja ja luotettavia. Tarkkuuden on oltava selkeästi alle 10 senttimetriä — nyt ei vielä olla sillä tasolla. Myös esimerkiksi täsmäviljelyyn liittyvät erilaiset sovellukset sekä autonomiset metsäkoneet vaativat tarkkoja paikkatietoja ja paikannusta.

Yhteiskunnan kokonaisturvallisuusympäristön muutos haastaa miettimään tarkasti paikkatietojen käyttöoikeuksia. Henkilötietojen suojaamista on pohdittu erityisen tarkasti paikkatietojen yhteydessä, koska niitä on helppo yhdistellä sijainnin perusteella. Yhteiskunnan kokonaisturvallisuus haastaa meitä miettimään paikkatietojen käyttöoikeutta aivan erityisellä tavalla. Onko kiinteistötunnus paikkatietoa ja henkilötietoa? Sen löytää julkisista karttapalveluista. Tunnuksen avulla saa tietää kiinteistön omistajan. Eri palveluista saa tietää esimerkiksi sen, minkälaisia rakennuksia ja puustoa kyseisellä kiinteistöllä on.

On tärkeää edistää ja kehittää paikkatietoihin perustuvia yritysten liiketoimintamahdollisuuksia ja samalla lisätä paikkatietojen hyödyntämistä yhteiskunnassa. Siten voidaan tehdä parempia päätöksiä, tehostaa toimintaa yhteiskunnan kaikilla sektoreilla, välttää turhaa työtä ja helpottaa ihmisten arkea. Esimerkiksi Metsäteho Oy on laskenut, että metsäalan toimijat voisivat hyötyä varovaisestikin arvioiden 100 miljoonaa euroa vuodessa, jos paikkatietoja sekä niiden laatua ja yhteiskäytettävyyttä kehitetään. Puunkorjuun tulevaisuus voikin olla yhtenäisesti toimivissa laitteissa, jotka liikkuvat metsässä tiedon turvin.

Arvoisa puhemies! Selonteon visio on se, että Suomessa on maailman innovatiivisin ja turvallisin paikkatiedon ekosysteemi. Selonteon sisältö muokkautui pääosin sidosryhmätyöskentelyn kautta. Kolmessa osaprojektissa selvitettiin julkishallinnon, yrityssektorin sekä koulutus- ja tutkimussektorin näkemyksiä siitä, miten Suomen paikkatietotoiminnot pitäisi järjestää, jotta ne palvelisivat mahdollisimman hyvin koko yhteiskuntaa. Neljännessä osaselvityksessä haettiin vastausta siihen, miten tekninen kehitys vaikuttaa paikkatietotoimintoihin Suomessa. Osaprojektit hankkivat kohderyhmien näkemykset pääosin kasvokkain keskustelemalla tapaamisissa, työpajoissa ja seminaareissa alustusten innoittamina.

Selonteossa päädyttiin seitsemään toimenpiteeseen, jotka toteuttamalla voitaisiin tehdä iso harppaus kohti vision tavoitekuvaa:

Ensimmäiseksi, varmistetaan laadukkaat osoitetiedot. Valtakunnalliset osoitetiedot kunnostetaan ripeästi yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Myös osoitetietoprosessi kuntien osoitetuotannosta käyttäjälle asti pitää saada kuntoon, jotta turhaa työtä ei tehdä ja osoitteisiin syntyy mahdollisimman vähän virheitä. Toimenpiteessä huomioidaan turvallisuusviranomaisten erityistarpeet.

Toiseksi, tarjotaan tarkka paikannus kaikkien käyttöön. Kansallinen satelliittipaikannusta tarkentava FinnRef-paikannuskorjauspalvelu tarjotaan avoimesti yleiseen käyttöön tulevaisuuden paikannus- ja logistiikkapalveluita varten. Se on elinehto muun muassa koko autonomisen liikenteen kehittämiselle. Yhteiskunnan kokonaisturvallisuus pitää ottaa tässäkin huomioon.

Kolmanneksi, tehdään turvallisuusviranomaisille yhteinen paikkatietoalusta. Turvallisuusviranomaisilla on joukko yhteisiä paikkatietoaineistoihin ja -tuotteisiin liittyviä erityistarpeita. Rakennetaan niiden täyttämiseksi siis tuo yhteinen paikkatietoalusta. Yhteiskunnan kokonaisturvallisuudesta huolehtiminen on paikkatietoriippuvaista toimintaa, joka ei voi perustua ulkomaisiin palveluihin. Esimerkiksi turvallisuusviranomaisten tilannekuvan taustaksi tarvitaan kaikille yhteiset, ajantasaiset paikkatietotuotteet.

Neljänneksi, kehitetään yhteistä paikkatiedon ekosysteemiä. Kiihdytetään eri toimijoiden, sekä yritysten että julkisen sektorin, yhteistyötä paikkatietotoimintojen verkottamisessa yhteiseksi tieto- ja palvelukokonaisuudeksi. Eri sektoreiden yhteistoiminta lisääntyy digitalisaation myötä. Se on ekosysteemin perusta ja tukee toimintojen tehostamista, tietojen yhtenäistämistä, palvelujen kehittämistä sekä yritysten liiketoiminnan kehittämistä.

Viidenneksi, tehostetaan yhteistyötä uudella yhteistyöelimellä. Eri sektoreiden laaja yhteistyö tehostuu joko kehittämällä olemassa olevaa organisaatiota tai perustamalla uusi yhteistyöorganisaatio. Sen tarkoituksena on muun muassa paikkatietojen hyödyntämisen edistäminen, yritystoiminnan mahdollisuuksien kehittäminen sekä osaamisen ja tietoisuuden lisääminen paikkatietojen mahdollisuuksista.

Kuudenneksi, lisätään osaamista ja tietämystä paikkatiedoista. Paikkatietojen tehokasta hyödyntämistä hidastaa puute osaamisessa ja tietoisuudessa niiden mahdollisuuksista. Tilanteen korjaamiseksi lisätään paikkatietoja ja niiden käyttöön liittyviä hyötyjä esiin tuovaa tietoa ja toimintaa verkostoissa kaikilla koulutustasoilla ja kaikissa organisaatioissa.

Seitsemänneksi, uudistetaan lainsäädäntöä kehityksen varmistamiseksi. Varmistetaan tavoitteisiin pääsyä uudistamalla lainsäädäntöä muun muassa velvoittamalla kaikki viranomaiset tuottamaan ja jakamaan keskeiset paikkatiedot yhteiskäyttöisinä, määrittelemällä yhteiskunnan kannalta keskeiset paikkatietovarannot, kuvaamalla julkishallinnon organisaatioiden paikkatietotoimintoihin liittyvät vastuut ja roolit sekä täsmentämällä erityisesti

muun muassa paikkatietoihin liittyviä turvallisuusnäkökulmia mukaan lukien tietoturva ja yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden vaarantumattomuus.

Selonteon erikseen käynnistettävässä toimenpideohjelmassa viedään eteenpäin toimenpiteiden toteuttamista.

Arvoisa puhemies! Korkealaatuiselle osaamiselle perustuva, maailman innovatiivisin ja turvallisin paikkatiedon ekosysteemi tuottaa paljon hyvinvointia suomalaiseen yhteiskuntaan. Jotta pystymme kehittymään maailman kärkimaaksi paikkatietojen hyödyntämisessä yhteiseksi hyväksi, tarvitaan harppauksia monilla aloilla. Toivon, että valiokunnat ottavat laajasti kantaa selonteon toimenpiteisiin ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat eri toimialoilla. Paikkatietojen mahdollisuuksien monipuolinen käyttöönotto vaatii poliittista tahtoa ja poliittista tukea. Paikkatietopoliittinen selonteko sekä syksyllä annettava tekoäly- ja tietopoliittinen selonteko näyttävät yhdessä askelmerkit digitalisaation ja tiedolla johtamisen täysimääräiseksi hyödyntämiseksi suomalaisen yhteiskunnan parhaaksi. — Kiitos!

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Käydään ryhmäpuheenvuorokierrokseen.

14.17 **Juha Pylväs kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kymmenen vuotta sitten olin hakemassa yritykseeni kalustoseurantaan ja täsmäviljelyyn soveltuvaa tekniikkaa Saksasta alan messuilta. Silloin ainoastaan kolme yritystä pystyi toimittamaan paikkatietoon perustuvaa tekniikkaa, ja se toimi satunnaisesti ja epätarkasti. Nyt on toisin. Tänä päivänä pystyn seuraamaan yritykseni kalustoa kymmenien senttien tarkkuudella mistä tahansa, vaikkapa täältä eduskunnasta. Tämän mahdollistavat nopeasti kehittynyt tekniikka, hyvät tietoliikenneyhteydet sekä entistä tarkempi tieto paikasta.

Nyky-yhteiskunnassa paikkatietoa hyödynnetään monella eri tavalla. Meille tarjotaan ja käytämme päivittäin eri palveluja, jotka perustuvat ajantasaiseen paikkatietoon. Hyvä esimerkki paikkatietoon perustuvasta palvelusta on jo yli miljoonaan puhelimeen ladattu 112 Suomi -palvelu, joka auttaa hätään joutuneita ihmisiä. Sijaintiin perustuva tieto tarjoaa tulevaisuudessa ihmisille uusia arkea helpottavia palveluja sekä yrityksille uusia kasvun ja työllistämisen mahdollisuuksia. Paikkatiedon hyödyntäminen luo myös edellytyksiä tehokkaammalle ja ympäristöystävällisemmälle toiminnalle niin julkisella kuin yksityisellä puolella. Tekniikan nopea kehitys lisää myös tarvetta sopia yhteisistä pelisäännöistä, jotta paikkatiedon hyödyntäminen on turvallista.

Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että julkisen vallan vastuut ja roolit paikkatiedon osalta on määritelty selvästi laissa. Yhdymme näkemykseen, että julkisen vallan tuottamien tietojen on pääsääntöisesti oltava käyttöoikeuksiltaan rajoittamattomia, maksuttomia ja avoimia. On oltava valmis myös hyödyntämään yritysten tarjoamia palveluja ja valmiita ratkaisuja. Lisäksi yhteistyö ja useiden tahojen pääsy paikkatiedon käyttöön on varmistettava. Viranomaisten yhteistyön ja tietojärjestelmien pitää jatkossa toimia niin, että tarvittava tieto ilmoitetaan vain yhteen ainoaan paikkaan.

Selonteon mukaan Suomessa on tulevaisuudessa maailman edistyksellisin ja turvallisin paikkatietoympäristö. Se on kannatettava tavoite. Samalla on kuitenkin tunnistettava paikkatiedon hyödyntämisen heikkoudet. Tekniikkaan ja tietoverkkoihin liittyvät uhkat ovat todellisuutta. Tämä vaikuttaa myös Suomen turvallisuuteen. Lainsäädäntömme pitää olla tältäkin osin ajan tasalla. Erityisen tärkeää on, että yksittäistä ihmistä koskevat tiedot, kuten henkilötiedot, eivät ole julkisesti kaikkien saatavilla.

Arvoisa puhemies! Paikkatiedon mahdollisuudet laajenevat koko ajan. [Puhemies koputtaa] Yhteiskunnan tehtävä on nyt vastata nopeaan kehitykseen luomalla edellytyksiä uusille työpaikoille ja palveluille sekä huolehtimalla turvallisuudesta.

14.20 **Eero Lehti kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Teknologian kehittyminen on johtanut fyysisen sijainnin merkityksen vähenemiseen. Ihmiset ympäri maailmaa voivat tavoittaa toisensa hetkessä. Etäisyys on menettänyt merkityksensä tiedonkulun kannalta. Kaikki maailman tieto on meidän jokaisen saatavilla pelkän matkapuhelimen välityksellä.

Fyysisen sijainnin merkityksen vähentyessä sijainnin ilmaiseman paikkatiedon merkitys on kuitenkin kasvanut. Paikkatiedolla on merkitystä niin ihmisen arkea helpottamaan pyrkiville yrityksille kuin julkiselle vallalle. Oli kyse sitten niin uudenlaisista eri liikkumismuotoja yhteensovittamaan pyrkivistä yrityksistä kuin esimerkiksi palo- ja pelastustoimesta, ajantasainen ja helposti hyödynnettävissä oleva paikkatieto palvelee näitä molempia.

Paikkatietojen hyvällä saatavuudella luodaan rajattomasti mahdollisuuksia erilaisten sovellutusten ja palveluiden luomiselle. Tiedot rakennuksista, toimipisteistä, kunnista, luonnonsuojelualueista, liikenneväylistä, kaduista ovat julkisen vallan keräämää dataa. Se, millä tavoin julkinen valta tätä tietoa kerää ja luovuttaa eteenpäin yksityisten yritysten ja yhteisöjen ja yksityisten ihmisten käytettäväksi, on tulevaisuuden kannalta keskeistä. Nykyään yhä enenevässä määrin myös yksityiset toimijat keräävät ja käyttävät paikkaan sidottua tietoa. Tältä osin ensimmäisiä ratkaistavia kysymyksiä on, miten huolehtia yksityisen oikeuksista suhteessa paikkatietoa kerääviin yrityksiin ja millä ehdoilla julkinen valta voi luovuttaa keräämäänsä tietoa yksityisille toimijoille.

Hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti julkishallinnon tuottamien tietojen tulee olla lähtökohtaisesti käyttöoikeudeltaan rajoittamattomia ja maksuttomia. Paikkatiedon osalta on kyettävä määrittelemään oikeudelliset ja taloudelliset vastuut. Millä edellytyksillä julkisen vallan keräämää tietoa voidaan luovuttaa eteenpäin, ja kuka vastaa kustannuksista? Paikkatiedon osalta on kyettävä erottamaan toisistaan tiedon tuottaminen, ylläpitäminen ja hyödyntäminen. Jokaisen osalta on ratkaisut tehtävä erikseen.

Arvoisa puhemies! Paikkatiedoissa on kyse usein myös henkilötiedoista. Tältä osin paikkatiedon hyödyntämisessä ja sen jakamisessa tulee ottaa huomioon perustuslain turvaama henkilötietojen suoja. Lisäksi päätöksiä tehtäessä tulee huomioida kansallinen turvallisuus. Kaikkea paikkatietoa ei ole tarkoitettu levitettäväksi vapaasti yleisön saataville.

Meidän lainsäätäjien tehtävänä on määritellä periaatteet, joiden avulla määritellään yhteiskunnan toiminnan kannalta keskeiset tietovarannot ja niihin liittyvät peruspalvelut. Paikkatietojen keräämisessä ja levittämisessä tulee kuitenkin huomioida keskeiset niin yksilöiden perusoikeuksien kuin kansallisen turvallisuuden asettamat reunaehdot.

Tie maailman parhaaksi paikkatiedon hyödyntäjäksi tulee olemaan pitkä, mutta matkan ensimmäinen askel on nyt otettu.

14.24 **Katja Taimela sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paikkatiedot muodostavat osan yhteiskunnan keskeisestä infrastruktuurista, jonka olemassaoloon ei kiinnitetä huomiota mutta johon monet palvelut ja useiden yritysten kilpailukyky olennaisilta osiltaan perustuvat. Meillä Suomessa yhteiskunnalla on merkittävä rooli niin tämän tiedon kokoamisessa kuin sen paikkansapitävyyden ja turvallisuuden takaajana, mitä ei sovi unoh-

taa. Tätäkin kautta yritykset saavat veroeuroilleen vahvasti vastinetta. Edelläkävijyys paikkatiedon käytettävyyden kehittämisessä ja julkisten tietovarantojen avaamisessa tarjoaa yrityksillemme merkittävän kilpailukykyvaltin ja pohjan innovaatiotoiminnalle. Jos mietimme vaikkapa liikenteen automatisoitumista, se perustuu aivan keskeisiltä osin tarkkaan ja luotettavaan paikkatietoon.

Arvoisa rouva puhemies! Julkisten tietovarantojen avaaminen lähti alkuun vuonna 2012, kun Maanmittauslaitos avasi maastotietoaineistonsa avoimeen käyttöön. Valtiovarainministeri Jutta Urpilainen oli keskeisessä roolissa aloitteen edistäjänä ja painotti jo tuolloin, että kaikenlaisten tietovarantojen avaaminen on yksi tulevaisuuden kasvun ja hyvinvoinnin avain. Tällä Urpilaisen siivittämällä tiellä meidän on hyvä jatkaa.

Tarvitsemme edelleen hyvää yhteispeliä julkisten ja yksityisten toimijoiden välillä. Koko ajan muuttuva paikkatietojen hallinta edellyttää tiedonkeruun hallittua joukkoistamista. Tämän paikkatietopoliittisen selonteon merkittävin arvo on siinä, että teemme poliittiset linjaukset siitä, miten monien eri tahojen tuottamia paikkatietoja hyödynnetään jatkossa tehokkaasti ja turvallisesti sekä henkilötietosuojasta huolehtien. Tätä kautta luodaan myös edellytyksiä kasvulle ja positiiviselle työllisyyskehitykselle.

Arvoisa rouva puhemies! Elämme vahvasti sosiaalisen median aikakaudella, jolloin jokainen meistä jakaa itsestään suuria määriä erilaista tietoa sitä aina edes ymmärtämättä. Julkisen puolen toimijoiden on tässä oltava eräänlaisia portinvartijoita ja kyettävä pitämään huoli siitä, että palveluissa hyödynnettävä data on myös aina kansalaisten näkökulmasta turvallista. Facebookin perustaja Mark Zuckerberg oli tällä viikolla Euroopan parlamentissa kuultavana liittyen Facebookista tapahtuneisiin tietovuotoihin. Kun tänään käymme keskustelua paikkatietopoliittisesta selonteosta, on syytä pohtia myös ajankohtaiskeskustelun tarvetta sosiaalisen median roolista ja niistä toimintatavoista, joilla monikansalliset somejätit suomalaisista käyttäjistään tietoa keräävät.

14.27 **Kari Kulmala sin** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Paikkatietoa on kaikki tieto, jonka yhtenä ominaisuutena on sijainti. Paikkatietoja ovat esimerkiksi tiedot rakennuksista, säästä, matkapuhelimien sijaintitiedoista ja liikenneväylistä. Digitaalisessa maailmassa paikkatietojen hyödyntäminen on laaja-alaista. Se koskettaa meistä jokaista vapaa-ajalla ja töissä, yrityksissä ja julkisella sektorilla. Paikkatietojen hyödyntäminen on monelle meistä tuttua älypuhelinten myötä. Oman sijaintinsa voi jakaa sovellusten kautta ja vieraassa paikassa suunnistaminen on helppoa, kun oman sijainnin saa näkyviin karttapohjalle lähes reaaliajassa.

Paikkatiedot ovat paljon muutakin. Digitalisaation myötä paikkatietojen merkitys korostuu entisestään. Itseohjautuvat autot ja MaaS eli liikkuminen palveluna -toimintamalli tarvitsevat sijaintitietoja toimiakseen. Tarkka paikkatieto on edellytys myös uusille robotiikan ja tekoälyn palveluille ja sovelluksille. Meidän on siis tärkeä tietää, minkälaisia paikkatietoja yhteiskunnassa tarvitaan ja miten paikkatietojen käyttöä voidaan edistää.

Arvoisa puhemies! Selonteon visiona on luoda Suomesta maailman parhaiten paikkatietoja hyödyntävä yhteiskunta. Viimeaikaisen Facebook-tietovuotokohun myötä yhä useampi meistä on huolissaan siitä, mitä tietoja meistä kerätään ja mihin tarkoituksiin niitä käytetään. Kun Suomeen luodaan maailman edistyksellisintä paikkatiedon ekosysteemiä, on tärkeää varmistaa, että myös henkilötietojen suoja ja tietoturvallisuus ovat edistyneintä maailmassa. Muutaman päivän päästä voimaan tuleva EU:n tietosuoja-asetus on tärkeä askel tässä työssä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Selonteon tavoitteena on velvoittaa kaikki viranomaiset tuottamaan ja jakamaan paikkatiedot yhteiskäyttöisinä. Paikkatietojen käyttöoikeuksia määriteltäessä on erityisen tärkeää huomioida yhteiskunnan kokonaisturvallisuus. Kriittiset paikkatiedot ja niiden merkitys on tärkeä tunnistaa. Lähtökohtaisesti viranomaisen tuottama tieto on julkista, mutta viranomaisen vastuuseen kuuluu myös arvioida tiedonkäytön riskit. Viranomaisen toiminnalla ei siis saa luoda tilannetta, joka aiheuttaa yhteiskunnalle turvallisuusvajeen.

Arvoisa puhemies! Turvallinen yhteiskunta luo perustan yksilön ja yritysten toiminnalle. On hyvä, että selonteossa puhutaan kokonaisturvallisuuden mallista. Määrittelemällä yhteiskunnan kannalta keskeiset paikkatietovarannot, määrittelemällä kunkin toimijan vastuut ja roolit sekä täsmentämällä erityisesti paikkatietoihin liittyviä turvallisuusnäkökulmia olemme oikealla tiellä. Näin kokonaisturvallisuus ja tietoturva otetaan vakavasti ja voimme yhdessä [Puhemies koputtaa] viedä selonteon toimenpiteet käytäntöön.

14.31 **Teuvo Hakkarainen ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä valtioneuvoston paikkatietopoliittinen selonteko pyrkii toteuttamaan hallitusohjelman tavoitetta kehittää käyttäjälähtöiset, tuottavuutta ja tuloksellisuutta nostavat yhden luukun digitaaliset julkiset palvelut toimivaksi kokonaisuudeksi. Tällainen toiminto on muiden muassa turvallisuusviranomaisille tehtävä yhteinen paikkatietoalusta, josta selviää kulloinkin tilannekuva.

Pidämme hyvänä myös selontekoon sisältyvää tavoitetta yritystoiminnan mahdollisuuksien kehittämisestä. Eräs erinomainen esimerkki tällaisesta on metsävaratiedon tehokkaampi hyödyntäminen, mikä on tehokas keino lisätä metsätalouden harjoittamista. Toisaalta tällaisissa hankkeissa tulee huolehtia siitä, että henkilötiedot luovutetaan järjestelmään vain siinä laajuudessa kuin ne ovat tarpeen. On myös olennaista, että tiedonkeruun laatuvaatimukset ovat kaikille toimijoille ja koko maassa yhdenmukaiset.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten eduskuntaryhmä on joiltakin osin erittäin huolestunut niistä ei-toivotuista vaikutuksista, joita digitalisaatioon sekä hallituksen tavoitteisiin liittyy. Yksi tällainen uhka pahimmasta päästä on kansallinen satelliittipaikannusjärjestelmä, joka mahdollistaa yleiseen käyttöön paikannuspalvelut eli ihmisten liikkumiseen liittyvän kyttäysjärjestelmän. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä näkee, että tällaisilla uudistuksilla ei paranneta suomalaisten autoilijoitten asemaa. Uudistuksen takaa pilkistää ruuhkamaksujen käyttöönotto tulevaisuudessa. Tällaista kehitystä perussuomalaiset vastustavat voimallisesti niin nyt kuin jatkossakin. Samalla on huomioitava se uhkakuva, että ulkopuolisten tahojen mahdollisuus puuttua liiaksi kansalaisten yksityiselämään kasvaa.

Lopuksi perussuomalaisten eduskuntaryhmä haluaa kiinnittää huomiota myös siihen, että lainsäädäntöä on uudistettava, ainakin osittain, nyt selonteossa kerrottujen tavoitteiden varmistamiseksi. Tässä yhteydessä tulee huolehtia siitä, etteivät ne luo uuden sääntelyn tarvetta liiaksi. Sääntelyn lisäämistä tuskin kukaan kaipaa.

14.34 **Satu Hassi vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selonteko on nykyhallituksen asiakirjaksi siitä harvinainen, että päälinjoista voi olla samaa mieltä. Viranomaisten tuottaman maantieteellisiin sijainteihin liittyvän tiedon pitää olla pääsääntöisesti avointa sekä helppoa löytää, yhdistää ja käyttää. Nyt tieto on pirstaleista. Yleiset kartat laatii Maanmittauslaitos, merikartat Liikennevirasto. Geologian tutkimuskeskus, Luonnonvarakeskus, Metsäkeskus sekä ympäristö- ja museoviranomaiset tuottavat tietoa maaperästä, mal-

miesiintymistä, metsistä, luontotyypeistä, uhanalaisista lajeista, ympäristön tilasta ja kuormituksesta sekä muinaismuistoista. Ilmatieteen laitos tekee sääennusteita ja -tilastoja. Kunnilla on tiedot asemakaavoista, rakennuksista ja tonteista. Tilastokeskuksesta saa vaikkapa eri postinumeroalueiden asukkaiden ikä- ja tulojakauman. Kukin tuottaa paikkatietoa tavallaan, ja päällekkäistäkin työtä tehdään. Toisaalta tieto maan eri osista ei välttämättä ole vertailukelpoista.

Paikkatietopolitiikan lähtökohtana tulee olla yhteentoimivuus. Selonteko on esimerkki siitä, miten EU voi antaa sysäyksen järkeville kansallisille toimille. Ympäristöön liittyvää paikkatietoa koskeva INSPIRE-direktiivi on paljolti selonteon taustalla. Sitä käsiteltäessä väännettiin muun muassa tiedon avoimuudesta.

Arvoisa puhemies! Vihreät pitävät erittäin tärkeänä periaatteena sitä, että julkisin varoin tuotettu tieto on pääsääntöisesti avointa ja maksutonta. Monissa maissahan valtiovarainministeriöillä on ollut tapana vaatia julkishallinnon yksiköitä hankkimaan tuloja tietoa myymällä, mutta kansantaloudelle paljon merkittävämpää on, että avoin, tarkka ja helppokäyttöinen paikkatieto auttaa yrityksiä kehittämään toimintaansa ja myös aivan uusia palveluita.

EU:n Galileo-satelliittipaikannus sekin luo uusia mahdollisuuksia. Esimerkki tällaisesta on MaaS, Mobility as a Service, liikenne palveluna, josta voi muodostua vaihtoehto yksityisautoilulle, kun julkisen liikenteen palvelun voi ostaa ovelta ovelle ilman että tarvitsee erikseen maksaa esimerkiksi vaikkapa taksista tai paikallisbussista, junasta ja kaupunkipyörästä. Parhaassa tapauksessa tämä auttaa hillitsemään ilmastonmuutosta ja parantaa yhteiskunnan resurssitehokkuutta, ihmistyön ja luonnonvarojen järkevää käyttöä. Automatisoitu liikenne tarvitsee jopa 10 sentin tarkkuudella paikkatietoa. Paikkatietopalvelut mahdollistavat myös luonnononnettomuustapauksissa aiempaa tehokkaamman varoituksen ja toiminnan.

Arvoisa puhemies! Kun paikkatiedon hyödyntäminen helpottuu, on huolehdittava myös tietosuojasta. Huomenna voimaan astuvan EU:n tietosuoja-asetuksen mukaan henkilöön yhdistettävissä oleva tieto katsotaan henkilötiedoksi, [Puhemies koputtaa] myös henkilöön yhdistettävissä oleva paikkatieto. Lisäksi turvallisuusviranomaisten erityisvaatimukset pitää huomioida.

14.37 **Hanna Sarkkinen vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Moni meistä käyttää paikkatietoon perustuvia palveluita lähes päivittäin. Paikkatiedon käytön lisääminen on kannatettava tavoite, ja paljon mahdollisuuksia on vielä hyödyntämättä. Paikkatiedon avulla voidaan kehittää uudenlaista joustavaa kutsu- ja robottiliikennettä. Vierailemisen arvoisista luontoelämyksistä voidaan luoda alati kehittyvä kartta kansalaisten yhteistyöllä. Lisätyn todellisuuden avulla kaavoitussuunnitelmat saadaan konkreettisesti. Käyttötapoja on rajattomasti.

Paikkatiedon ja sen hyödyntämisen kannalta tärkeitä asioita ovat datan avoimuus, käytettävyys ja toisaalta yksityisyydensuojan turvaaminen. Nämä asiat selonteosta löytyvätkin, mutta keinot niiden toteuttamiseksi jäävät vielä epäselviksi. Kun teknologia kehittyy yhä paremmaksi ja kun tiedon määrä kasvaa, lisääntyy mahdollisuus tiedon yhdistelyyn. Tässä piilee merkittäviä mahdollisuuksia mutta myös uhkia yksityisyydelle. Turvallisuuden osalta tarvitaan selkeää lainsäädäntöä ja valvontaan riittävä osaaminen ja resurssit.

My data -periaatteen mukaisesti tarvitaan konkreettiset pelisäännöt siitä, miten omia tietoja voi seurata ja käyttölupia myöntää. Me suomalaiset jakelemme auliisti tietojamme so-

meen ja ruokakaupan bonuskortin kautta, joten tarvitaan myös tietoisuuden lisäämistä ja tottumista omien tietojen hallintaan. Yhteiskunnan vastuu on huolehtia siitä, että myös ne, jotka eivät osaa tai ymmärrä huolehtia itse datastaan, ovat turvassa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen selonteossa paikkatieto nähdään ensisijaisesti keinona parantaa yritysten kilpailukykyä. Yritysten kilpailukyvyn parantuminen on paikkatiedon käytön tärkeä seuraus, mutta se ei voi olla ainoa päämäärä. Ykköstavoitteena tulee olla paremmat palvelut ja parempi elämänlaatu ihmisille. Tavoitteena tulee olla luonnon rajallisten resurssien säästeliäs käyttö, ilmastonmuutoksen torjuminen ja luonnonsuojelun edistäminen, joihin paikkatiedolla voi olla paljon annettavaa. Paremman elämän ja ympäristön täytyy olla perustavoitteita, joihin pääsemistä paikkatietoa käyttävät yritykset ja järjestelmät palvelevat ja tekevät samalla bisnestä ja luovat kasvua. Jos mennään vain talous edellä, ilman oikeanlaista sääntelyä, voidaan pahimmassa tapauksessa päätyä paikkatiedon väärinkäyttöön.

Arvoisa puhemies! Paikkatieto ja paikkatietojärjestelmät ovat syntyneet paljolti julkisissa organisaatioissa ja järjestelmissä. On ihmeellistä, kuinka julkisia järjestelmiä kuvataan selonteossa esteenä yritysten kehitykselle, vaikka nimenomaan julkinen paikkatietoaineisto on luonut pohjan monille yksityisille paikkatietoinnovaatioille. Tästä tunkkaisesta julkisten järjestelmien mollaamisesta toivoisi päästävän eroon kohti avoimen datan ja avointen rajapintojen aitoa ekosysteemi- ja yhteistyöajattelua.

Arvoisa puhemies! Myös Suomen korkeakouluissa on paljon paikkatieto-osaamista ja -tutkimusta. Esimerkiksi Oulun yliopistolla geoinformatiikan tutkimusryhmässä on tutkittu terveysmaantieteeseen liittyviä kysymyksiä sekä tehdään väestön alueelliseen muutokseen, ympäristöön ja luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyvää tutkimusta, joka kytkeytyy läheisesti paikkatietoon. Tutkimuksessa on myös kehitetty malleja paikkatiedon hyödyntämiseksi päätöksenteon tukena. Yliopistot ja tutkimuslaitokset tuleekin pitää mukana paikkatiedon soveltamisen kehittämisessä myös jatkossa.

14.41 **Mats Nylund r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade fru talman, arvoisa rouva puhemies! När vi utvecklar den geografiska informationen ska två saker vara i balans. För det första måste den geografiska informationen vara kompatibel och tillgänglig så att den kan utnyttjas effektivt. Och för det andra ska datasäkerheten vara på en så hög nivå att skyddet av personuppgifter uppfylls.

Vi behöver öppna gränssnitt så att våra digitala system korresponderar med varandra. Och här bör vi satsa mera, för vi har inte råd att släpa efter. Här är det också oerhört viktigt att satsa på den övergripande säkerhetsmiljön. När vi utvecklar våra system måste vi beakta att det alltid också finns krafter som vill skada samhällets infrastruktur.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnassa syntyy nopeasti uusia palvelutarpeita. On täysin selvää, että paikkatietoa koskevaa lainsäädäntöämme on uudistettava kehityksen varmistamiseksi. Tämä koskee liikennettä, navigointia, maa- ja metsätaloutta, hallintoa, ja kuten tiedämme, tehokkaille hoitoa organisoiville logistisille palvelujärjestelmille on laskettu suuri rationalisointihyöty.

Osoitteet ovat yksi keskeisimmistä paikkatietovarannoista. Kuten valtioneuvoston selonteossa todetaan, osoitteiden on oltava virheettömiä ja osoitetietojen korkealaatuisia järjestelmän luotettavuuden kannalta. Ihmettelen kuitenkin sitä, että selonteossa on unohdettu korostaa tai edes problematisoida sitä, että me kaksikielisenä maana tarvitsemme vir-

heettömiä osoitetietoja kahdella kielellä. Vai pitäisikö tilanteen jatkua kuten nykypäivänä, että kun Google Mapsia käyttää ruotsiksi, niin Turku ilmestyy matkapuhelimen näytölle Åbon sijaan? Miten hallitus aikoo huolehtia toimivasta paikkatiedosta molemmilla kansalliskielillä, suomeksi ja ruotsiksi?

Paikkatieto, kuten tekoäly ylipäänsä, tarjoaa valtavat mahdollisuudet tulevaisuudessa. On tärkeää, että turvaamme lainsäädännön kautta yhdenvertaiset mahdollisuudet tiedon hankkimiseen.

Till sist, fru talman: Svenska riksdagsgruppen understryker att tillräckliga resurser för utbildning och forskning måste tryggas. Det är också viktigt att se till att vi har en teknisk samhällsutveckling som är inkluderande och som inte skapar mer utanförskap. Till sist vill jag betona att samarbetet mellan den offentliga sektorn och företagen måste bli bättre då det gäller den geografiska informationen, om Finland innovativt ska stå i spetsen för utvecklingen.

14.44 **Peter Östman kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paikkatietojen laaja-alainen hyödyntäminen on tulevaisuudessa yhä tärkeämpää, mutta tähän kehitykseen liittyy myös riskejä, jotka tulee huomioida. Lainsäädännöllä tulee varmistaa, että paikkatietoja käytetään tietoturvallisesti ja ihmisten yksityisyydensuojaa turvaten. Kansalaisilla on oikeus tietää, mihin kaikkeen heihin liittyvää paikkatietoa käytetään ja mille tahoille tietoja luovutetaan.

Värderade talman! Regeringen har som mål att utveckla den geografiska informationen, och har nu dragit upp riktlinjer för hurudan geografisk information som behövs i vårt samhälle. Den kristdemokratiska riksdagsgruppen poängterar vikten av att också utvärdera riskerna och hur man kan säkerställa sig om att inte illvilliga eller kriminella personer eller organisationer kommer åt att missbruka positionerings- och logistiktjänsterna. Därför framför vi också ett önskemål till regeringen: vi vill att regeringen, förutom de riktlinjer och målsättningar som nu dragits upp, ställer som mål att Finland i framtiden är världens säkraste land när det gäller datasäkerhet och sekretess.

Arvoisa puhemies! Paikkatiedon kattavammalla hyödyntämisellä voidaan tukea yhteiskunnan toimintoja, yhteistyötä ja palveluja sekä optimoida luonnonvarojen käyttöä. Tämä on hyvä asia. Selonteossa painotetaan myös tarkkojen ja valtakunnallisesti yhdenmukaisten osoitetietojärjestelmien luomisen merkitystä. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä pitää tavoitetta tärkeänä. Se helpottaa varsinkin poliisin ja pelastusviranomaisten työtä erityisesti haja-asutusalueilla.

Arvoisa puhemies! Yhtenä keskeisenä tavoitteena selonteossa on viranomaisten keräämien ja hallinnoimien paikkatietojen tarjoaminen yksityisille yrityksille. Tämä parantaa yritysten mahdollisuuksia tarjota uusia palveluita. Samalla tulee kuitenkin huomioida paikkatietojen luovutukseen liittyvät tietosuoja- ja yksityisyydensuojakysymykset.

Paikkatietojärjestelmät ovat globaaleja järjestelmiä. Siksi konflikti yhdessä osassa maailmaa saattaa vaikuttaa satelliittipaikannuksen toimivuuteen myös Suomessa. KD:n eduskuntaryhmä muistuttaa, että mikään elintärkeä yhteiskunnan järjestelmä tai elinkeinoelämän alue, kuten logistiikka, ravinnontuotanto tai terveydenhuolto, ei saa olla riippuvainen reaaliaikaisen kartta- tai sijaintitiedon saatavuudesta.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Tämän jälkeen myönnän vastauspuheenvuoron. — Ministeri Leppä, 3 minuuttia.

14.47 **Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä:** Rouva puhemies! Kiitoksia eduskuntaryhmille erinomaisista puheenvuoroista, asiantuntevista sellaisista, ja myöskin siitä yhtenäisestä ja yhteisestä linjasta, jossa alleviivattiin muutostarvetta, uudistamistarvetta ja sitä, että maailma kehittyy sellaiseen suuntaan, että myös me tarvitsemme muutosta ja myös me tarvitsemme lainsäädäntöä ja säädöspohjaa, jotta sekä nämä tavoitteet että turvallisuus kehittyvät siihen visioon, johon ymmärsin, että kaikki myöskin yhtyivät, jolla me saamme aikaan Suomeen maailman innovatiivisimman ja turvallisimman paikkatiedon ekosysteemin.

Muutamia nostoja täältä.

Erittäin moni ryhmistä otti esille selkeän työnjaon tarpeen ja rajapintojen määrittelemisen — äärimmäisen tärkeä asia. Samaten turvallisuusnäkökulmat niin henkilötietoihin nähden kuin sisäiseen turvallisuuteen ja ulkoiseen turvallisuuteen liittyviin tietoihin nähden olivat kaikissa puheenvuoroissa mukana.

Edustaja Östman viimeisessä ryhmäpuheenvuorossa otti esille myös globaalin näkökulman ja globaalin vaikutuksen, ja siksi on tärkeää, että nämä asiat ovat meidän omissa käsissämme niin pitkälti kuin ne voivat olla. Tämäkin pitää ottaa huomioon.

Myös yksityisen ja julkisen tiedon rajapinnat edustaja Lehti otti omassa puheenvuorossaan esille. Se on tosi tärkeä määrittely, samoin kuin se, mikä tuli niin edustaja Pylvään, Lehden kuin kaikkien muidenkin näkökulmasta, eli se, millä tavoin me luomme liiketoimintamahdollisuuksia paikkatiedon avulla ja luomme sitä julkista pohjaa sille, mistä yritykset sitten voivat ammentaa sitä omaa uutta palveluliiketoimintaansa ja siten luoda myöskin työpaikkoja ja palveluita meille suomalaisille.

On selvää, mitä edustaja Sarkkinen täällä totesi, että on oltava selkeä lainsäädäntö ja myöskin sille valvonta. Se on ihan päivänselvä asia, näin pitää olla, mutta siitä olen eri mieltä, että tässä selonteossa painopiste olisi liikaa elinkeinoelämän puolella, bisneksen puolella. Se tulee sen myötä, kun me julkisesti tuotamme näitä tietoja ja sitten hallitusti niitä tarjoamme elinkeinoelämän käyttöön. Se on se näkökulma ja lähtökohta tässä ilman muuta.

Julkinen toimija tuli täällä edustaja Hassin pitämässä vihreiden puheenvuorossa hyvin esille: luettelo siitä, miten monissa paikoissa näitä tietoja kerätään. Se on myöskin käyttäjän kannalta hankalaa. Varmasti se on myöskin tietoturvan kannalta hankalaa, ja siksi on oleellista, että me pystymme sitä yhdistämään. Ruotsiksi myöskin pitää tämä asia ottaa huomioon, se on ihan päivänselvä asia.

Sitten, puhemies, ihan lopuksi: Hallittu tieto, turvallinen tiedonkeruu henkilötietojen osalta, oli täällä SDP:n ryhmäpuheenvuorossa, edustaja Taimelan puheenvuorossa, isossa roolissa, samoin kuin myöskin se, millä tavoin ja mitä tietoja monikansalliset yhtiöt meistä suomalaisista keräävät, ja sen hallinta. Riskien arviointi tuli edustaja Kulmalan puheenvuorossa, samoin sitten edustaja Hakkarainen oli kansallisesta satelliittipaikannusjärjestelmästä huolissaan. Emme halua kyttäysjärjestelmää vaan haluamme järjestelmän, joka on avoin, reilu, jossa kaikki tietävät, mistä tieto tulee, miten sitä käytetään, jossa rajapinnat ovat selvät, ja siihen me tarvitsemme myöskin jonkun verran säätelyä, että tämä on mahdollista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Avaan tähän vaiheeseen debattikeskustelun. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää 1 minuutin mittaisen puheenvuoron, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan.

14.51 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Paikkatieto hyödyntää meitä kaikkia kansalaisia. Sen avulla löydetään niin eksyneet koirat kuin mummot tai taksi löytää meidät tai me löydämme toivotun ravintolan, mutta metsävaratieto edesauttaa myös todella paljon ihan suurinta sektoriamme metsäsektoria. Tänään meillä oli seminaari metsätiedon hyödyntämisestä, ja oli ilo huomata, että koko sektori oli yhteisellä rintamalla, halusi edistää metsätiedon käyttöä, edistää digitalisaatiota ja edistää myöskin alustataloutta tälläkin sektorilla. Tulevaisuudessa robotisaatio ja kaikki se metsätieto auttaa meitä tekemään asioita tehokkaammin, taloudellisemmin ja entistä enemmän luontoa huomioon ottaen. Minulle oli yllätys, kun seminaarissa selvisi, että Syke ei anna avoimeksi tietoaan arvokkaista luontokohteista. Se mielestäni edesauttaisi sitä, [Puhemies: Aika!] että voisimme paremmin huolehtia niistä.

14.53 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kolme näkökulmaa tähän paikkatietojen tehokkaaseen ja turvalliseen hyödyntämiseen:

Ensinnäkin, kaiken pohjana on se, että pitää olla avointa dataa. Ja niin kuin edustaja Taimela puheenvuorossaan toi esiin, tämä lumipallo laitettiin liikkeelle viime hallituskaudella, ja on hyvä, että sitä nyt jatketaan.

Toinen huomio on se, että todella tarvitaan yhteiset rajapinnat, yhteiset standardit. Tässä vain semmoinen huomio, että tämä ilmiselvästi edellyttää uutta normistoa. Toivottavasti tämä ei joudu nyt sitten hallituksen normitalkoiden kohteeksi. Me näemme, että meillä on sellaisia normeja, joita tarvitaan, ja sitten on niitä, jotka ovat vähän heikompia, mutta kerralla ei kannata kaikkea tyrmätä.

Sitten kolmanneksi tämä yksityisyydensuoja: nyt kun Euroopan parlamentissa oli kuultavana Zuckerberg tästä Facebook-tilanteesta ja hän jätti vastaamatta siihen, miten suojataan kolmansien osapuolien tiedot, niin tämä on asia, jota on syytä pohtia, koska siellä saattaa olla tietoa ihmisistä, joilla ei edes ole Facebook-tiliä, ja mikäli näitä tietoja, esimerkiksi [Puhemies: Aika!] paikkatietoja, yhdistellään, niin miten olette tämän ottaneet huomioon?

14.54 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Kalmari nosti täällä esille tämän metsävaratiedon ja sen tiedon, mikä liittyy siihen, ja olen itsekin sitä mieltä, että julkisin varoin kerätyn tiedon pitää olla elinkeinoelämän hyödynnettävissä ja sen pitää tuottaa uutta liiketoimintaa. Ja metsävarojen suhteen erityisesti tämä kuutio.fi on lähtenyt hyvin käyntiin, ja metsäkauppa menee sitten niin sanotusti verkkoon. Mutta kysynkin ministeriltä: Mitenkä meidän pitäisi suhtautua siihen, että yhteiskunnassa saattaa olla tahoja, jotka käyttävät tätä tietoa ikään kuin väärin hyväkseen ja lähtevät omia tarkoitusperiä ajamaan sen tiedon perusteella, mikä on tarkoitettu hyödyttämään yhteiskuntaa? Ja jos ajatellaan näin, että jollain on joku metsäomaisuus ja yhtäkkiä huomaa olevansa julkisen keskustelun keskipisteessä ikään kuin suojelumielessä, vaikka mitään ei ole tapahtunut, ja se ikään kuin vaurioittaa tätä omaisuutta ja sen omistajaa, niin mitenkä, ministeri, olette ajatellut, pitäisikö näissä tapauksissa [Puhemies koputtaa] lainsäädäntöä kehittää niin, että myös voidaan tämä sanktioida?

14.55 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyn ministeriltä: ymmärsinkö oikein, että nyt tässä paikkatietoseurannassa ja näissä järjestelmissä tullaan keskittymään siihen, että kuluttajat saavat hyötyä näistä applikaatioista ja yritykset saavat hyötyä tästä järjestelmästä ja sitten on tämä turvallisuuspuoli, eli esimerkiksi hätäkeskus voi hyödyntää näitä tulevia turvallisuuspaikkatietoja, eikä näitä paikkatietojärjestelmiä haluta käyttää ihmisten kyttäämiseen tai esimerkiksi verotukseen, kun hallitus aikaisemmin on harkinnut sitäkin, että autoja pitäisi seurata ja kytätä, jotta niitä voitaisiin verottaa ajon mukaan siitä, miten paljon ne liikkuvat?

Myönnettäköön tähän loppuun kuitenkin, että vaikka vastustan kaikkea tuollaista henkilöiden seuraamista, niin se, että ulkoministeri Soiniin kiinnitettäisiin tällainen paikkatietolaite, olisi ihan mielenkiintoinen ajatus, koska silloin eduskuntakin voisi tietää, missä hän liikkuu, kun hän on täällä niin harvoin.

14.56 **Jyrki Kasvi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Avoimessa yhteiskunnassa päätösten taustalla olevien tietomassojen on oltava vapaasti kaikkien käytettävissä, jotta kansalaiset voivat arvioida päätösten perusteita ja seurauksia. Sivuvaikutuksena on tosiaan todettu myös kansantalouden hyötyvän, kun yritykset voivat vapaasti hyödyntää yhteisiä tietovarantoja. Tiedon merkitys julkisessa päätöksenteossa kasvaa jatkuvasti, samoin tiedon analysointiin käytettyjen algoritmien. Onkin olemassa riski, että vaikka tiedot olisivat avoimia, algoritmit pidetään suljettuina.

Otetaan esimerkiksi vaikka päätös pohjoismetron rakentamisesta. Sitä perusteltaisiin todennäköisesti simulaatiomalleilla metron vaikutuksista liikenteeseen ja kaupunkirakenteeseen. Jos näiden simulaatiomallien algoritmit olisivat suljettuja, jos poliitikot ja kansalaiset eivät voisi arvioida niiden toimintaa, päätös metron rakentamisesta ei olisikaan enää avoin ja vain simulaatiomallin ohjelmoijat voisivat arvioida sen perusteita. Siksi julkisen datan avaaminen ei riitä, [Puhemies koputtaa] vaan myös julkisten päätösten tekoon käytettävät algoritmit on avattava.

14.57 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysymykseni ministerille on samaa sukua. Kun me olemme sitä mieltä, että julkisesti verovaroin tuotetun tiedon pitää olla yritysten käytettävissä, niin kysymys kuuluukin: kuinka sen datan, jolla tehdään liiketoimintaa, avoimuus edelleen on, onko se verovaroin tuotettu tieto edelleen toistenkin yritysten käytettävissä? Missä kulkee se rajapinta, että verovaroin tuotettu tieto, millä tehdään liiketoimintaa, ei olekaan enää toisten palvelutuottajien käytettävissä? Minun mielestäni se on kohtuutonta, jos eivät yritykset, jotka saavat verovaroin tiettyä dataa haltuunsa, pysty jakamaan sitä. Me olemme käyneet liikennevaliokunnassa keskustelua juuri siitä, että data pitää avata niin, että liikenteen osalta pystytään merkittävästi tuottamaan uusia palvelumuotoja. Nyt kysynkin ministeriltä: mitenkä [Puhemies koputtaa] tämä asia hoidetaan, että data edelleen on avointa?

14.59 **Mats Nylund r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jag vill understryka att det verkligen är viktigt att man får ortsnamnen, adresserna på båda språken.

Nyt kun me tiedämme, että uusi paikannimilaki on suunnittelun ja jopa valmistelun alla, onko syytä ottaa huomioon ja kytkeä nämä toisiinsa? Meillä on useita valtiollisia elimiä, joita maa- ja metsätalousministeriö voi käyttää hyödyksi tässä: meillä on oikeusministe-

riön kieli- ja demokratiayksikkö, meillä on Kotimaisten kielten keskus, lyhennettynä Kotus, meillä on kieliasiain neuvottelukunta. Teknisesti on varsin helppoa ratkaista tämä ongelma, että kaikki saavat paikkatiedot omalla kansalliskielellään. Se ei ole edes suuri kustannusero, mutta se pitäisi ottaa huomioon varhaisessa vaiheessa. — Kiitos.

15.00 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että me tarvitsemme yhteistä kansallista näkemystä paikkatiedon hyödyntämiseen tulevaisuudessa. Tätä tarkoitusta varten nyt julkaistu selonteko on äärimmäisen hyvä lähtökohta.

Edustaja Eestilä nosti puheenvuorossaan esille sen riskin, johon viittasin myös omassa ryhmäpuheenvuorossani. Nimittäin joitain viikkoja sitten uutisoitiin, että Yhdysvaltain pääkaupungissa Washingtonissa oli löytynyt matkapuhelimien salakuuntelulaitteita. Stingray-laitteiksi kutsutut salakuunteluasemat jäljittelevät matkapuhelimien tukiasemia, ja ne kalastelevat matkapuhelimien tunniste- ja sijaintitietoja. Stingray-laitteita käyttävät eri maiden tiedustelupalvelut, mutta myös rikolliset. Kysyn ministeriltä: miten hallitus on varautunut tämäntyyppisiin riskeihin ja turvallisuusuhkiin?

15.01 **Lasse Hautala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän valtioneuvoston paikkatietopoliittisen selonteon valmistelu alkoi jo syyskuussa 2016 eli lähes kaksi vuotta sitten. Maailma on mennyt paljon eteenpäin sinä aikana, ja kuten täällä monissa puheenvuoroissa on todettu, paikkatietoja hyödynnetään ja käytetään tänä päivänä kutakuinkin lähes kaikkialla. Mutta se, missä se on oikeastansa ihan johtava kehityssuunta, on tietysti puolustusvälineteollisuus maailmalla, ja viittaan edustaja Östmanin täällä käyttämään puheenvuoroon siitä, minkälaisia seurantajärjestelmiä maailmalla on ja mitä käytetään, ja nimenomaan riskit ja turvallisuus nousevat vääjäämättä keskeisimmiksi kysymyksiksi paikkatietojen osalta. Kysynkin nyt ministeriltä ihan samaa kuin kollegatkin ovat kysyneet: miten nyt jatkossa tämä turvallisuusnäkökohta elää, kun tekniikka menee koko ajan eteenpäin?

15.02 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paikkatietopoliittinen selonteko on aiheellinen ja ajankohtainen, sillä liian usein teknologian kehittyessä lainsäädäntö ei pysykään tämän kehityksen mukana. Edelläkävijyys tässä asiassa on Suomelle tärkeää, mutta samalla on pidettävä huolta siitä, että lainsäädäntö on ajan tasalla ja turvaa kansalaisten oikeudet ja tiedon turvallisen hyödyntämisen.

Tämä selonteko on ilmeisesti tulossa tulevaisuusvaliokuntaan lausunnolle, ja me tulemme peilaamaan tätä selontekoa Suomen sata uutta mahdollisuutta -raporttiin radikaaleista teknologioista, johon tällä selonteolla on useita liittymäkohtia. Tästä ihan esimerkkinä mainittakoon liikenteen automatisoituminen, joka teknologiaraportissa on yksi keskeinen teema. Sehän edellyttää riittävää paikkatietoa. Ihan mielenkiinnolla odotan käsittelyä myöskin tulevaisuusvaliokunnassa tämän asian tiimoilta.

15.03 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että tämä hallitus jatkaa avoimen datan linjalla edellisen hallituksen jalanjäljissä. Vielä silloin, kun EU:n INSPIRE-direktiiviä säädettiin, Suomen valtiovarainministeriössä oli toinen ääni kellossa. Esimerkiksi Ilmatieteen laitos oli huolissaan siitä, että valtiovarainministeriö vaatii laitosta hankkimaan tuloja dataa myymällä, mutta kuitenkin sitten INSPIRE-direktiivin neuvotteluissa vaadittiin datan avoimuutta.

Mutta varmasti käytännön säädöstyössä kinkkisin asia on se, miten ratkaistaan se, että yhtä aikaa tieto on pääsääntöisesti avointa ja toisaalta sitten taataan yksityisyydensuoja, ja tässä hyvänä taustatukena on EU:n tietosuoja-asetus, joka tosiaan huomenna astuu voimaan. Korostaisin siinäkin poliittisen valinnan merkitystä. Sitä työtähän Euroopan parlamentissa johti vihreä saksalainen meppi Jan Philipp Albrecht.

15.04 **Juha Pylväs kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Paikkatietoonhan liittyy erittäin paljon myönteisiä ja hyviä sovellutuksia, ja vain taivas on käytännössä rajana siinä, miten tätä paikkatietoa voidaan hyvään hyödyntää. Muun muassa vanhustenhoidossa ajoreitin optimointiin, jolloin tämä liikkuminen jää mahdollisimman vähiin ja hoitokohde jää mahdollisimman suurelle ajalle, erittäin hyvä keino. Toinen tärkeä asia, mikä on täällä jo tullut esille, on tämä metsien inventointi, johon saadaan tiedot metsästä. Samoiten hakkuukone pystyy keräämään omat tiedot siitä metsien inventoinnista. Logistiikassa saadaan tiestön kunto selville ajoneuvoihin asennettavien sensorien kautta.

Kysymykseni ministerille kuuluukin nyt: Kun tätä tietoa kerätään eri paikoista logistiikkaa myöten, miten yksilön turva säilyy tässä järjestelmässä? Miten me pystymme myös yksilön aseman turvaamaan tässä yhtiöitten keräämässä tiedossa?

15.05 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuttu metsänomistaja kertoi, että hän on saanut lukuisia tarjouksia metsien ostajaehdokkailta paikkatietojen perusteella mutta ei yhtään tarjousta metsän suojeluun tai monimuotoisuuteen liittyvistä asioista. Tämä kertoo siitä, että metsänhoidossa on ympäristönsuojelun näkökulmasta vielä paljon hyödyntämätöntä potentiaalia siinä, mitä paikkatiedon avulla voitaisiin tehdä, ja tähän olisi syytä myös Suomessa tarttua. On hyvä, että tätä hyödynnetään metsätaloudessa, mutta myös tässä luonnonsuojelupuolella tarvittaisiin eteenpäinmenoa.

Arvoisa puhemies! Kysymykseni oikeastaan kuuluisi: miten me voisimme edistää paikkatiedon hyödyntämistä päätöksenteossa entistä enemmän ja erityisesti kuntatasolla, tulevaisuudessa maakuntatasolla ja miksei myös eduskuntatasolla? Esimerkiksi palveluverkkopäätöksissä, ekologisessa yhdyskuntasuunnittelussa ja kuljetuspalveluiden optimoinnissa kuntatasolla olisi paljon potentiaalia, missä paikkatiedon hyödyntämisellä saataisiin kustannustehokkuutta, parempia palveluita ja päästövähennyksiä. Mutta ehkä tietoisuutta ja osaamista ei varsinkaan paikallistasolla ole vielä riittävästi.

15.06 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On juuri näin, kuten edustaja Sarkkinen tuossa totesi. Sieltä luonnonhoidon puolelta ei juuri yhteydenottoja tule, koska Syke ei anna näitä tietoja avoimeksi. Mielestäni meidän tulisi kyllä huolehtia myös tämä asia maaliin. On aika iso merkitys metsien monimuotoisuuden kannalta, että näitä tietoja voidaan sitten jatkossa käyttää, että nimenomaan edes metsänomistaja itse saisi tietää, mitä siellä hänen metsissään on. Onhan se kestämätön lähtökohta, jos sinun pitäisi suojella jotakin, jonka olemassaolosta et edes tiedä.

Yksityisyyden suoja tulee toki monissa asioissa vastaan, ja mekin pohdimme valiokunnassa juuri tätä tietosuojalainsäädäntöä. Pohdin sitä, pitäisikö tässä yhdistää kolmen M:n kohdalla koko sektori vähän samantyyppiseksi kuin se on tuolla maatalouspuolella. Siellähän voi itse määritellä tietojen luovutuksen.

15.07 **Katja Taimela sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin tässä keskustelussa on käynyt ilmi, yksi paikkatiedon kehittymisestä hyötyvistä sektoreista on ehdottomasti liikenne. Suomi on panostanut liikenteen digitalisaatioon ja uusien palveluiden edistämiseen. Paikkatiedon kehittyminen on yksi tärkeä työkalu näiden palveluiden edistämisessä, oli kyse sitten autonomisesta liikenteestä tai erilaisten kuljetusten optimoinnista niin taloudellisten kuin ympäristövaikutustenkin osalta.

Päättäjinä emme pysty ennustamaan käyttösovelluksia, mutta voimme yrittää luoda edellytyksiä niiden luomiselle. Tiedon jakaminen avoimesti on yksi tämän kehityksen kulmakivistä. Siksi kysynkin ministeriltä: miten Suomi varmistaa riittävät resurssit tietovarantojen kehittämiseen sekä toisaalta syventää yhteistyötä viranomaisten, korkeakoulujen sekä yrityselämän kanssa niiden kehittämiseksi ja hyödyntämiseksi? Muuten me emme saa tästä irti kaikkia niitä hyötyjä, joita me olemme ajatelleet.

15.08 **Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Julkisesti tuotetun tiedon avoimuus on todella tärkeää. Monien yritysten ja ihmistenkin kannalta voi erilaisia tietovarantoja yhdistelemällä saada vaikka mitä uusia mielikuvituksellisia palveluita erityisesti liikkumiseen.

Tässä on käytetty paljon hyviä puheenvuoroja siitä, mitä meidän Suomessa tarvitsee vielä tehdä kehittääksemme parempaa tulevaisuutta, kuten edustaja Taimela tuossa vieressä. Espoon kaupunki jakaa omalta osaltaan avointa dataa yhteistyössä pääkaupunkiseudun muiden kuntien kanssa, ja Suomessa on paljon erilaisia julkisia toimijoita, joilla on avointa dataa jaettavaksi. Varmasti olisi tärkeää se, että menetelmät olisivat yhtenäisiä ja että yhteistyö muun muassa tutkimukseen ja korkeakouluihin olisi hyvällä tolalla. Kysyisin ministeriltä: miten on ajateltu edistää sitä, että olisi tällaisia yhteisiä alustoja ja yhteistoimintaa muun muassa kaupunkien välillä?

15.10 **Markku Pakkanen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Paikkatietoselonteko on tärkeä ja aiheellinen. Sitä tarvitaan Suomessa erityisesti osoitetietojen tunnistamiseksi ja paikannuksen tekemiseksi, ja turvallisuusviranomaiset — poliisi, palokunta, ambulanssit — kaipaavat tätä tietoa. Tämä on jo tälläkin hetkellä kohtuullisen hyvällä tasolla Suomessa, mutta edelleen tässä on varmaan parantamisen varaa. Yksi hyvä esimerkki tästä on suomalainen taksi, joka on jo yli 30 vuotta perustunut turvallisuusnäkökulmasta tähän paikkatietoon. Autoissa on ollut niin sanottu turvakytkinjärjestelmä, ja se on paikallistanut aina, kun se auto on joutunut haasteelliseen tilanteeseen.

Täällä on puhuttu kaikenlaisen tiedon avoimeksi saamisesta, ja se on tietenkin tärkeä ja hyvä tavoite, mutta avoimuuden ja yksityisyydensuojan turvaamisessa on ehkä se tämän lain haasteellisin kohta. Tätä tietoahan on sitten mahdollisuus myös väärinkäyttää. Rikolliset ovat näissä asioissa yleensä aika nohevia, ja se on mielestäni sellainen asia, mikä tässä valmisteluvaiheessa selonteossa täytyy ottaa erityisen hyvin huomioon.

15.11 **Matti Semi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä paikkatietoasia on erittäin hyvä juttu, kun miettii esimerkiksi metsäteollisuutta. Kun moto menee metsään ja rupeaa tekemään aukkoa, niin kyllähän sen pitää tietää, kenen metsästä se hakkaa puunsa, ettei tule vikapaikasta otettua niitä. Näitä virheitähän joskus aikaisemmin on sattunut.

Mutta sitten semmoinen probleema, mihinkä olen törmännyt poliisien osalta, on prepaid-liittymien paikantaminen ja niitten kautta tulevien häiriösoittojen ja häiriötekijöiden selvittäminen. Se on jäänyt puutteelliseksi jollakin tavalla, niin että ei tarkkaa paikannusta saada aikaan. Olen miettinyt, onko tähän pulmaan joitakin ratkaisuja, etteivät ne mene sitten liikaa henkilötietojen selvityksen alle.

15.12 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Paikkatietojärjestelmä on varmasti ihmisten kannalta erittäin hyödyllinen ja tulevaisuuden mahdollisuus muun muassa liiketoiminnan lisäämisessä. Pitää muistaa kuitenkin se, että se on omalla laillaan myös pieni uhka ihmisen yksityisyyden kannalta. Se avaa mahdollisuuden ihmisen paikantamiseen milloin vain. Jos hänellä sattuu vaikka älykännykkä olemaan mukana, niin maailman helpoin homma on kuulemma ammattilaiselle tietää, missä ihminen kulkee. Ja sitten kun kehittyy tämä tekoäly, jota nykyisin kuumeisesti tiedemiehet tuolla työpöytiensä ääressä kehittävät, se avaa vielä valtavampia mahdollisuuksia ihmisten yksityiselämän seurantaan.

Aikanaan kun nuoret kirjoittelivat päiväkirjoihin merkintöjä, niin sitä päiväkirjaa vartioitiin. Se pantiin lukittujen ovien taakse, eivätkä edes omat vanhemmat saaneet siihen koskea. Nyt kaikki kirjoitetaan Facebookiin ja halutaan, että koko maailma sen lukee. Eli kyllä maailma on muuttunut paljon, mutta tässä asiassa on syytä muistaa se, että kun näitä paikkatietojärjestelmiä kehitetään, niin niiden hyödyt ovat varmaan suuret, mutta myös niihin haittoihin kannattaa kiinnittää huomiota, koska myös ne ovat erittäin suuret.

15.13 **Olli-Poika Parviainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on tärkeä selonteko, ja toivon, että kun tämä työ jatkuu tekoäly- ja tietopolitiikkaselontekojen muodossa, niin esimerkiksi edustaja Kasvin esille nostamaan algoritmikysymykseen kiinnitettäisiin siellä huomiota.

Kun puhumme paikkatiedoista, niin monet puheenvuorot ovat todistaneet, että niillä on paljon potentiaalia, mutta niihin liittyy toki myös kysymyksiä, joita meidän täytyy käsitellä turvaten ihmisten oikeus yksityisyyteen. Toisaalta me voimme saada aikaan myös paljon uutta liiketoimintaa ja niin edelleen.

Nostaisin vielä erikseen esiin sen, että kysymys on myös ylikansallisesta asiasta, eli meidän kannattaa Euroopan unionin tasolla edistää sellaisia ratkaisuja, jotka ovat meille hyödyllisiä, kuten esimerkiksi Galileo-paikannusjärjestelmää. Olemme tällä hetkellä varsin riippuvaisia amerikkalaisesta GPS-järjestelmästä, ja siihen liittyy tietenkin omat haasteensa ja kysymyksensä.

Kysyisin ministeriltä vielä erikseen: oletteko käynyt viime aikoina EU-tasolla keskusteluja siitä, olisiko jonkinlaista yhteistyötä paikkatietopolitiikassa mahdollista tehdä?

15.14 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toistuva ja jatkuva huoleni, ei siis vain tähän selontekoon liittyen mutta myös tähän selontekoon liittyen, on kansalaisten yhdenvertaisuus. Tässäkin selonteossa korostetaan, että tarkoitus on tuottaa kansalaisille parempia palveluita ja paikkatieto tulee olemaan digitaalisessa, koneluettavassa muodossa. Meillä on kuitenkin tällä hetkellä noin miljoona kansalaista, jotka eivät pysty, osaa tai voi käyttää digitaalisia palveluita. Miten heidän yhdenvertaiset palvelunsa tulevaisuudessa aiotaan turvata ja toisaalta miten turvataan digitaalisten palvelui-

den esteettömyys ja saavutettavuus? Toivottavasti nämä asiat huomioidaan riittävän hyvin ihan alusta alkaen.

15.15 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tärkeä ja kannatettava asia, mitä selonteossa on tuotu esille. Tulee nyt mieleen vaikka liikenne- ja viestintävaliokunnan yksityistielakikokonaisuus, missä se paikkatieto olisi todella tärkeä, niin että voitaisiin paikallisesti toimia niin kuin kuuluisi toimia, niin että jokainen tieosakas on tavoitettavissa. Mutta missä kulkee sitten se yksityisen raja?

Toistan tavallaan edustaja Pylvään kautta kysymykseni siitä, että kun avoimen datan kautta tuleva liiketoiminta mahdollistuu vaikkapa juuri siinä metsäkoneessa, joka tuottaa dataa mielettömät määrät, onko niin, että sen pitää olla edelleen avointa? Tai jos tuotetaan tähän datamassaan lisää dataa yksityisen toimijan osalta, niin missä kulkee se korvauskäytäntö, kun joku on liiketaloudellisesti liikkeellä — onko se sille bisnestä vai vain pelkkä tiedon tuottaminen?

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Vastauspuheenvuoro ministerille, riittääkö 3 minuuttia?

15.16 **Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä:** Rouva puhemies! Kiitoksia erinomaisesta debatista. Huomaan, että edustajakollegoilla on valtavasti tietoa tästä asiasta. Täällä tuli niin yksityiskohtaisia kysymyksiä, että en millään pysty vastaamaan kaikkiin asioihin, mutta yritämme toimittaa tietoja sitten, kun niitä selville saadaan.

Muutama huomio:

Jos lähdetään siitä liikkeelle, mitä moni teistä kysyi, eli missä menee se raja, jossa se hyöty ja haittaa kohtaavat: ne ovat niitä yksityiskohtia, jotka sitten kun lainsäädäntöä tehdään, säädöksiä rakennetaan, pitää meidän määritellä, millä kohdalla se menee, jotta yksityisyydensuoja säilyy mutta toisaalta liiketoimintamahdollisuudet, palveluiden parantamismahdollisuudet, ympäristönäkökulmien parantaminen, mikä tuli monessa puheenvuorossa myöskin esille, pystytään parhaalla mahdollisella tavalla huomioon ottamaan ja saamaan se hyöty irti ja auki digitaalisista mahdollisuuksista. Se on päivänselvä asia. Aina joku yrittää käyttää asioita väärin. Olivat sitten digitaaliset asiat tai mitkä tahansa manuaaliset asiat kysymyksessä, aina niitä joku yrittää käyttää väärin, ja siksi meillä täytyy myöskin olla mahdollisuudet tämän kaiken torjumiseen.

Tuo algoritmien avaamisasia on myöskin tällainen yksityiskohta, joka täytyy kyllä tarkkaan miettiä, miten se määritellään, miten siinä toimitaan, minkälainen säädöspohja siihen rakennetaan. Minulla ei tässä vaiheessa vastausta siihen ole, ja siksi on tärkeää, niin kuin tuossa omassa varsinaisessa puheenvuorossani totesin, ja toivon sitä, että valiokunnat nyt huolella ottavat asian esille, sekä nämä uhkat että mahdollisuudet, ja niistä tulee mahdollisimman selkeät mietinnöt meille, jotta se jatkovalmistelu tämän hallituksen aikana ja seuraavien hallitusten aikana on sitten mahdollista tehdä ja meillä on hyvät näkökulmat näihin mahdollisuuksiin ja riskeihin.

Tärkeä havainto on myös se, millä tavalla varmistetaan yhdenvertaiset palvelut. Se on ehdottomasti tärkeä havainto tämän asian osalta.

Sitten, puhemies, lopuksi yksi kohta vielä, joka koskee tätä yhteistyötä sekä kuntien, kaupunkien että yritysten osalta. Tietoa siis on, mutta se on hajallaan. Se ei ole yhteensopivaa, järjestelmät eivät ole yhteensopivia, ja siksi me tarvitsemme näiden koontia, jotta

me pystymme vastaamaan siihen, että nämä asiat ovat meidän omissa käsissämme, etteivät ne ole jostakin ulkopuolelta globaalilta taholta tulevien tahojen käsittelyssä, meille kriittiset, tärkeät asiat, tärkeät tiedot, tärkeät mahdollisuudet. Sen vuoksi me tarvitsemme, niin kuin tässä selonteossa hyvin kuvataan, myös julkisen puolen, julkisen hallinnon yhteistyön tiivistämistä tältä osin. On hyvä havaita, että kaikki eduskuntaryhmät olivat myöskin samaa mieltä, että tässä meillä on paljon tehtävää. Erinomaisen hyvä debatti. Tästä on paljon hyötyä valmistelussa, mutta myöskin sitten odotan mielenkiinnolla, kun tämä mietintö valmistuu, mitä kaikkia havaintoja valiokunnat ovat siitä tehneet.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Mennään puhujalistaan.

15.20 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Kuten täällä hyvässä keskustelussa on tullut esille, tämä selonteko on erittäin ajankohtainen ja tarpeellinen. Itse uskon tästä asiasta olevan huomattavasti enemmän hyötyjä kuin haittoja, kunhan nämä mahdolliset uhkat tiedostetaan ja tehdään kaikki niiden uhkien torjumiseksi.

Kaksi isoa asiaa tässä kokonaisuudessa ovat turvallisuus ja tietoturva.

Ensinnäkin on kysyttävä, onko turvallisuus, esimerkiksi kyberturvallisuus, huomioitu riittävästi: onko riskiä siitä, että tiedot joutuvat vääriin käsiin. Toisaalta jos turvallisuutta ajatellaan toisesta näkökulmasta, niin sisäisen turvallisuuden kannaltahan paikkatiedot ovat äärettömän tärkeitä, sillä jatkossa entistä paremmin pelkän osoitteen lisäksi esimerkiksi pelastusviranomaiset saavat tarkempaa tietoa kohteesta ja siitä, miten sinne helpoiten päästään.

Turvallisuuden lisäksi tärkeä kysymys — se toinen tärkeä kysymys — on kansalaisten tietoturva. Sivulla 7 tässä selonteossa sanotaan, että visiona on, että henkilötietojen suoja ja kokonaisturvallisuus huomioidaan siten, että tiedon käytöstä ja hyödyntämisestä ei muodostu uhkaa kansalliselle turvallisuudelle eikä myöskään yksilöille. Tärkeä kysymys on, miten tämä varmistetaan ja millaisia muutostarpeita tähän liittyy sekä kansallisesti että EU-tasolla ja myöskin globaalisti.

Edustaja Sarkkinen toi omassa puheenvuorossaan minusta hyvin esille sen, että kansalaisia on myös koulutettava nykyistä paremmin omasta tietoturvasta huolehtimiseen. Tässä on myöskin kansalaisilla oltava se oma vastuu. Tähän liittyy oleellisesti myöskin se, että jokaisella kansalaisella on oikeus tietää, mitä tietoa hänestä kerätään ja mihin sitä käytetään, ja tämän tiedon pitää olla myöskin helposti kaikkien saatavilla.

15.22 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Paikkatietojärjestelmät ovat tämän päivän nykyaikaa. Kaikkihan alkoi silloin aikanaan sotilassovelluksista, kun näitä vakoilujärjestelmiä kehiteltiin ja sitten luotiin järjestelmät, joilla pystyttiin se naapurin mahdollinen tuhottava kohde paikantamaan mahdollisimman nopeasti. Mitä tulee sitten tämän päivän nykyaikaiseen paikkatietoteknologiaan, niin sehän on meillä jokaisella suomalaisella arkipäivää tänä päivänä. Omistamalla kännykän voi päästä tietoihin käsiksi, vaikka karttaan, ihan missä vain, milloin vain, tai ajamalla autolla navigaattori toimii erehtymättömän varmasti, kunhan on sen osoitteen kirjoittanut oikein, ettei lähde menemään ihan väärään suuntaan.

Mahdollisuudet ovat rajattomat, mutta toimiakseen tämä paikkatietojärjestelmä kuitenkin vaatii pari päivää sitten tässä salissa keskusteltua nopeaa laajakaistaverkkoa koko Suomeen, koska ne tiedot, mitkä liikkuvat kännyköistä esimerkiksi internetin suuntaan, vaati-

vat, että linkkimastojen välillä on valokuituyhteys. Jos valokuituyhteyttä ei saada koko maan kattavaksi, niin osa suomalaisista jää armotta sen nopean paikkatietojärjestelmän ulkopuolelle. Ja kun katsotaan tämän päivän kehitystä, sehän on viemässä vääjäämättä tekoälyn suuntaan, elikkä yhä nopeampia tietokoneita kehitetään ja systeemit pelaavat yhä paremmin. Mutta sekin, että se palvelisi kansalaisia, vaatii nopean laajakaistaverkon koko maahan. Sen takia tässä talossa pitää vihdoin ja viimein ymmärtää se, että meidän on saatava koko maan kattava valokuituverkko kuntoon. Pelkillä langattomilla yhteyksillä maaseutuolosuhteissa ei pärjää, ja se on tietenkin myös sitten näille verkon yhteydessä toimiville yrityksille, erilaisille toimijoille aivan välttämättömyys. Jos ei esimerkiksi saada valokuituverkkoa koko maahan ulottumaan, pankkiyhteydet ja yritysten erilaiset valtavan suuret tietojärjestelmät ovat aika paljon torsoja ennen kuin tämä asia pannaan kuntoon.

Toinen asia, mikä herättää myös huolta, on tämän talon käsittelyssä oleva tiedustelulaki. Kun meidän tietojamme tuolla tietoverkoissa seurataan tällä hetkellä hyvin aktiivisesti, niin yksityisten henkilöiden, yritysten kuin myös poliittisten päättäjien, niin meillä nykyinen voimassa oleva tiedustelulakihan ei salli, että meidän tietoturvallisuudestamme huolehtivilla viranomaisilla, esimerkiksi suojelupoliisilla, on mitään asiaa meidän suomalaisiin tietoverkkoihin, mutta ulkomaiset tiedustelijat saavat siellä melskata mielensä mukaan. Elikkä tämä asia on meidän laitettava kuntoon. Minkä takia se on tärkeää? Sen takia, että näistä tietoverkoista voidaan paljastaa sitten ne viimeisimmät haittaohjelmat ja viimeisimmät virukset, jotka voidaan torjua. Yhtäkään virusta tai haittaohjelmaa ei voi torjua ennen kuin se on paljastettu, mikä se on. Jokainen tietää, että jokaisessa tietokoneessa käytännöllisesti katsoen aina on ollut joku virus tai haittaohjelma, ja pahimmillaan, kun ottaa koneen haltuun, silloin sitä ollaan ihmeissään, että mitä tehdään, kun kone toimii välillisesti jonkun toisen järjestelmän osana. Tämän takia nämä tiedustelulait pitää saada kuntoon, jotta saadaan tämä virusasia vähän parempaan kuntoon. Esimerkiksi yritysten teollisuusvakoilu tänä päivänä onnistuu tietoverkkojen kautta vallan erinomaisesti.

Yksityisen ihmisen kannalta palo- ja pelastustoimella on erittäin suuri merkitys silloin, kun on hätä. Kun paikkatietojärjestelmä toimii, niin ihminen löytyy kovin helposti ja saa hetkessä avun. Esimerkiksi metsään eksynyt ihminen, jos hänellä on se 112-sovellus puhelimessaan, löytyy varmasti ja nopeasti. Jos tilanne on vaikea, tarvitaan vaikka helikopterin apua, noutoapua, niin sekin järjestyy. Eli sen takia tämä paikkatietojärjestelmä on äärimmäisen tärkeä.

Oma kokemukseni paikkatietojärjestelmästä oli viime kesältä: Kun yksi kesämökkitontin pyykki oli hävyksissä, niin erehdyin soittamaan yhdelle tuttavalleni, joka sattuu olemaan maanmittaustoimiston palveluksessa, ja hän sanoi, että kun hän siitä ajaa ensi viikolla ohi, niin hän katsoo sen. Tarkat digitaaliset tiedot löytyivät, ja sentin tarkkuudella pyykki löytyi hetkessä. Elikkä kaikki meidän tietojärjestelmämme alkavat perustua tähän digitaalitekniikkaan, mikä luo valtavia mahdollisuuksia yrityksille mutta myös uhkatekijöitä. Yksityisyys on häviämässä. Sen takia toivon, että näissä asioissa Suomen eduskunta pysyy ajan tasalla ja nimenomaan niin, että kun esimerkiksi esineiden internet on tulossa — joku meistä ajattelee, että onko sillä nyt niin väliä, saanko minä sen kahvinkeittimen päälle oikealla hetkellä vai enkö saa tai voiko katsoa jääkaapista, mitä tavaroita siellä on, netin välityksellä — niin sehän johtaa siihen, että silloin avaamme avoimen väylän myös niille, jotka tulevat meidän koteihimme vierailulle meidän tietämättämme elikkä erilaisille vakoiluohjelmille. Esineiden internet ei varmaan kunnolla palomuureja tunne eikä muitakaan virustorjuntaohjelmia, niin että näihin kannattaa kiinnittää huomiota.

Rouva puhemies! Toivon tässä puheenvuoroni lopuksi, että todellakin tämä tiedustelulaki saadaan ajan tasalle tässä maassa, että päästään aidosti kiinni näihin isoihin viruksiin ja haittaohjelmiin, koska ilman sitä olemme isossa pulassa.

15.27 **Lasse Hautala kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä lähetekeskustelu on osoittanut sen, että tämä valtioneuvoston paikkatietopoliittinen selonteko tulisi käsitellä kutakuinkin kaikissa valiokunnissa, koska niin paljon yhteenliittymiä eri valiokuntien osalta tähän liittyy.

Ensinnäkin jo tällä hetkellä yritykset hyötyvät hyvin kattavasti paikkatietojärjestelmistä. Olemme täällä tänään kuulleet hyödyistä metsätaloudelle: tiedot sitä kautta metsistä, hakkuista, puuerien noutopaikoista ja niin edelleen. Maatalouden osalta teknologinen kehitys menee kovaa vauhtia eteenpäin, ja siellä koneiden hallintaankin liittyvät jo hyvin pitkälti nämä paikkatietojärjestelmät. Viranomaistarpeet ovat hyvin keskeisessä osassa paikkatietojen hyödyntämisessä, ja niillä on jo tällä hetkellä käytössä paljon erilaisia ohjelmia, joiden kautta näitä paikkatietoja voidaan hyödyntää. Muun muassa yhdyskuntasuunnittelu on yksi keskeisimpiä paikkatietojärjestelmien hyödyntäjiä. Myös poliisille paikkatietojärjestelmät ovat äärimmäisen tärkeitä, ja kuten hyvin tiedämme, rikosten selvittelyssä se on ihan keskeinen tieto tänä päivänä. Myöskin erilaiset liikennesovellukset pohjautuvat tällä hetkellä merkittävässä määrin paikkatietoihin. Sote-asiat ovat meillä täällä eduskunnassa käsittelyssä, ja myöskään ne osa-alueet eivät jää osattomiksi paikkatietoasioista. Niiden kehittyminen myöskin jatkossa on pitkälti kiinni paikkatietojen hyödyntämisestä. Eli voidaan todeta, että paikkatietojärjestelmät lisäävät monien toimialojen tehokkuutta.

Kansalaiset älypuhelimien kautta vastaavat hyvin pitkälti siitä, miten he ovat identifioineet omat laitteensa, niiden tunnistettavuudesta. Me voimme laittaa ohjelmia noihin laitteisiin, jolloinka voimme hyödyntää yhä paremmin esimerkiksi kaupallisia palveluja, ravintoloiden palveluja, erilaisia tarjouksia ja niin edelleen. Mutta niistä ja niiden saannista vastaavat tietysti asiakkaat itse.

Nyt kun tämä selonteko menee valiokuntakäsittelyyn, on tärkeää, että kiinnitetään huomiota sitten näiden järjestelmien haavoittuvuuteen ja sitä kautta turvallisuuskysymyksiin, jotka vääjäämättä liittyvät näihin paikkatietoasioihin.

15.30 **Markku Pakkanen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Paikkatietoihin liittyvät asiat ovat tärkeitä, ja erityisesti liikenne on tulevaisuudessa semmoinen osa-alue, missä paikkatiedoilla on suuri merkitys. Jo tänä päivänä on syytä muistaa, että meitä suomalaisia ihmisiä ja liikennettä seurataan joka päivä. Autoista tiedetään niiden liikkuminen jo tänä päivänä. Missä kuljettajat ovat, tiedetään, kun on kännykät taskussa, mutta auto sinällänsä jo on semmoinen tiedonlähde, että se kerää valtavan määrän tänä päivänä tietoja. Kun viedään auto huoltoliikkeeseen, tiedetään, kuinka paljon autolla on ajettu, ja se varmaan pystytään paikallistamaankin, ja tiedetään, kuinka kauan se on ollut tyhjäkäynnillä, ja niin edelleen ja niin edelleen. Elikkä paikkatietoja, tätä tietoa, kerätään valtavasti jo tänä päivänä.

Tiedustelulaki on täällä eduskunnassa ollut käsittelyssä, ja sekin perustuu tähän paikkatietoon monta kertaa. Itse koen, että on tärkeää, että tiedustelussa ja yleensä tietoa on saatavissa. Sillä pystytään tulevaisuudessa entistä paremmin estämään vaarallisia tilanteita. Tällainen tiedonkäyttö tulee mielestäni viranomaisille helpommaksi tulevaisuudessa, ja sitä pitää helpottaa myös tämän paikkatietolain puitteissa.

Kun kaikki tieto on avointa ja sitä tietoa kaikki käyttävät, tietenkin jos viranomaisten tietoa sitten kerätään, sen pitää olla ilmaista meille käyttäjille. Mutta se kysymys on sitten sillä lailla haasteellinen, että missä menee se yksityisyyden suojan raja, ja uskon, että kun tämä selonteko saadaan valmiiksi, joudutaan pohtimaan asiaa hyvin monelta kannalta. Ja tässä asiassa itse en ainakaan ole turhan naiivi: se on lähes mahdoton rajanveto, mihin se avoimen tiedon ja yksityisyyden suojan raja vedetään, ja tuskin siihen ihan tarkkaa määritelmää pystytään laittamaan.

Väärinkäytöksien estämisestä täällä on myös puhuttu, ja myös se on tärkeää tietää, että näitä tullaan väärinkäyttämään. Se on aivan selvä asia. Koen, että tässä yksilön tietosuojassa ja yksilöön perustuvassa tiedossa ainoa, mihin voi luottaa, on sellainen luottamus siihen, että sitä tietoa käytetään oikein. Se on lainsäätäjien ja muitten lähes mahdoton tehtävä lainsäädäntöteitse estää, että tätä kerättyä tietoa ei kukaan koskaan käyttäisi väärin ja meitä toisia ihmisiä vastaan. Siinä mielessä tämä tavoite kaikenlaisen tiedon saamisesta avoimeksi, niin hyvä kuin se onkin, sisältää myös sen riskin, että se kaikenlainen tieto on sitten meidän kaikkien käytössä niin hyvässä kuin pahassa.

15.33 **Veera Ruoho kok:** Arvoisa puhemies! Kiitos taas edustajakollegoille, aivan erinomaisia puheenvuoroja ja pohdintaa tärkeästä aiheesta. Tämä valtioneuvoston paikkatietopoliittinen selonteko on oikein hyvä, ja näin poliisitaustaisena luonnollisesti kansallisen kokonaisturvallisuuden näkökulma selonteossa miellyttää.

Minä olin itse Afrikassa kaksi vuotta, ja minulla oli mukana GPS-laite ja aurinkoakkulaturi sitä varten. Niissä olosuhteissa, kun yksi habuub elikkä hiekkamyrsky peittää tien, se on kyllä ihan välttämättömyys. Toki täytyy myöntää, että tuli siellä sitten mitattua, kuinka monta kilometriä oli kotipihasta sinne kaukaiselle Darfurin alueelle.

Tässä selonteossa on eritelty kehitystarpeita ja -haasteita, ja pidän erittäin hyvänä, että siinä on esitetty myös ratkaisuehdotuksia. Kuten täälläkin on tullut ilmi keskusteluissa, tiedon väärinkäytön uhka on monin tavoin konkretisoitumassa. On myös mahdollista, että lainsäädäntö rajaisi paikkatietojen avointa käyttöä. Ratkaisuna selonteossa nähdään turvallisuusasioiden huolellinen huomioon ottaminen lainsäädäntöä kehitettäessä ja määriteltäessä tietojen käyttöoikeuksia. Tämä on juuri sitä, mitä täällä tänään on jo alettu pohtimaan.

Arvoisa puhemies! Paikkatietoja käytetään kaikkialla yhteiskunnassa, ja täällä on tullut esiin oikein hyviä esimerkkejä siitä, missä niitä käytetään ja miten paikkatietojen käyttöä voi edelleen edistää. Henkilötietosuojan ja julkisuusperiaatteen välimaastossa olen itsekin pohtinut arkista asiaa, joka koskettaa varsinkin niitä ihmisiä, joiden oma lapsi tai lemmikkieläin on hetkenkin ollut kateissa. Usein noissa tilanteissa ihmiset, vanhemmat ja sukulaiset, todellakin toivovat, että olisipa lapsella — jollei sitä matkapuhelinta ole vielä pienellä lapsella mukana tai olemassakaan — jonkunlainen siru siellä ihon alla, että pystyttäisiin välittömästi paikantamaan, missä tämä kadonnut ihminen on. Lemmikkieläimillähän on tällä hetkellä jo niitä mikrosiruja, mitä laitetaan, ja silloin löydettäessä pystytään tunnistamaan ja tiedot näistä omistajista saadaan selville. Nämä tämmöiset GPS-paikannuslaitteet eivät ole kovinkaan kalliita mielestäni. Toki täytyy aina miettiä sitä, että se on köyhemmille ihmisille kyllä iso raha sekin, kun sellaisen hommaa. Ne voi sujauttaa kätevästi lapsen taskuun tai vaikka ommella sinne jonnekin sauman sisään. Tosin niissäkään — itse olen kiinnostunut tuosta aiheesta — se akun käyttöikä ei nyt niin kummoinen ole. Sen kontrollointi, että se varmasti on voimassa, on oma asiansa sitten.

Kiitän tästä selonteosta myös ministeri Leppää, joka esitteli asian ja antoi hyviä vastauksiakin.

15.37 **Ville Vähämäki ps:** Puhemies! Ihan lyhyesti totean sen, mitä täällä on monesti sanottu. Liki kaikki tieto on paikkatietoa, ja data on omaisuutta, ja silloin kun siihen dataan sisältyy paikkatieto, se data on kalliimpaa omaisuutta.

Jos nyt katsotaan sitä, miten tulevaisuusvaliokunta lausui myöskin paikkatiedosta tässä Suomen sata uutta mahdollisuutta -julkaisussaan, joka julkaistiin kaksi kuukautta sitten, niin siellä meillä on ”havainnot ja tietäminen” elämän osa-alueena. Se siis tahtoo sanoa sitä, että se on luotettavasti ja uskottavasti koettua tietoa ihmisistä, ihmistä kiinnostavista asioista. Tällä hetkellä tämän asian nykytila on se, että tutkimusten, uutisten tai julkaisujen kautta hankitaan tätä luotettavaa tietoa, mutta jatkossa me hankimme sitä luotettavaa tietoa tekoälyn, joukkoistuksen ja yksilön havaintovälineiden kautta. Nopeimmin kehittyneitä ja vaikuttavimpia teknologioita on tietenkin syväoppiminen. Jos mietitään sitä, miten tekoäly ja paikkatieto yhdistetään toisiinsa, me saamme aika voimakkaita työkaluja sillä. Me näemme vaikka Googlen sovellutuksista ja muistakin, mitä sillä saadaan aikaan. Jos me lisäämme paikkatietoa vaikkapa ihmisen henkilökohtaiseen näkökenttään, näitäkin suomalaisia sovellutuksia on olemassa. Ne ovat todella hyviä jo, ja siihen voidaan lisätä samalla näkökenttään sitten jotakin muuta, eli se on semmoinen pieni laite, mikä on tuossa silmien edessä.

Kuvannus ja paikannus ovat edistyneet todella hyvin viime vuosina. Kevyet ja jatkuvasti lentävät laitteet ovat edistyneet, IoT menee jatkuvasti eteenpäin, lisätty todellisuus ja monentyyppiset, uudentyyppiset tutkat, joilla tietoa ja paikkatietoakin voidaan hankkia — voidaan vaikka monesta suunnasta tutkata ja saadaan kolmiulotteisia kuvia. Nopeimmin paikkatietoa edistävät teknologiat ovat lohkoketjuteknologiat, joilla voidaan luotettavasti viedä ja tallentaa se paikkatieto, ja sitä menneisyyttä ei pysty lohkoketjussa muuttamaan, se pysyy siellä ikuisesti. My data ja nämä tietosuoja-asetukset säätelevät sitten taas, kuinka näitä tietoja voidaan käyttää.

Jos vielä yhden asian nostan esille, sen, mitkä saattaisivat olla keskeisiä säädöstavoitteita, niin kenties sen asian pohtiminen, mikä on se datan koontivelvoite yksilöllä tai yhteisöillä ja mikä on se luovutusvelvoite, eli kuinka sitten voidaan velvoittaa yksilöt tai yhteisöt sitä dataa luovuttamaan yhteiskunnan käyttöön.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan, puolustusvaliokunnan, tulevaisuusvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle tulon ja omaisuuden kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi Portugalin kanssa tehdyn sopimuksen irtisanomiseksi

Hallituksen esitys HE 36/2018 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 6/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 6/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

15.41 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Suomen ja Portugalin välinen verosopimus on vuodelta 1970. Nykyinen verosopimus on erityisesti eläkettä koskevan artiklan osalta Suomen verosopimuspolitiikan tavoitteiden vastainen, koska verosopimus rajoittaa Suomen oikeuttaa verottaa Suomesta Portugaliin maksettuja eläkkeitä. Lisäksi nykyinen verosopimus rajoittaa Suomen verotusoikeutta Suomessa sijaitsevien osakehuoneistojen vuokrauksesta ja myynnistä saatuihin tuloihin.

Suomi on neuvotellut Portugalin kanssa uuden verosopimuksen, joka allekirjoitettiin marraskuussa 2016. Eduskunta on hyväksynyt sopimuksen joulukuussa 2016. Portugalissa uutta verosopimusta ei sen sijaan ole annettu parlamentin käsiteltäväksi, joten sopimus ei ole tullut vielä voimaan.

Nyt käsittelyssä olevan hallituksen esityksen tarkoituksena on saada eduskunnan suostumus siihen, että Suomi voi irtisanoa Portugalin kanssa vuonna 1970 solmitun verosopimuksen. Irtisanominen perustuu verosopimuksen 30 artiklaan, jonka mukaan sopimusvaltio voi irtisanoa sopimuksen diplomaattista tietä vähintään 6 kuukautta ennen kalenterivuoden päättymistä tehtävällä ilmoituksella. Sopimuksen voimassaolo lakkaa tällöin irtisanomisvuotta seuraavan vuoden alusta. Tarkoitus on, että nykyisen verosopimuksen voimassaolo ja soveltaminen lakkaavat 1. tammikuuta 2019 lukien. Suomen olisi siis toimitettava irtisanomisilmoituksensa Portugalille kesäkuun 2018 loppuun mennessä.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta pitää hallituksen esittämää menettelyä sen poikkeuksellisesta luonteesta huolimatta perusteltuna. Suotavinta tietenkin olisi, että yhdessä neuvoteltu ja molempien maiden allekirjoittama uusi verosopimus saatettaisiin voimaan 1. tammikuuta 2019 alkaen. Näin ei syntyisi lainkaan verosopimuksetonta tilaa Suomen ja Portugalin välille. Tämä on yhä mahdollista, jos Portugali saattaa hyväksymistoimet osaltaan loppuun ja ilmoittaa sitä Suomelle viimeistään 1. joulukuuta 2018.

Erona uuden verosopimuksen ja verosopimuksettoman tilanteen välillä on, että irtisanomisen myötä eläkkeiden verot maksetaan Suomeen heti vuoden 2019 alusta. Sen sijaan uuden verosopimuksen mukaan Suomessa ei veroteta yksityissektorin eläkkeitä kolmen vuoden siirtymäaikana, jos verovelvollinen osoittaa, että hän maksaa kyseisestä eläkkeestä veroja Portugaliin. Portugali on muuttanut verolainsäädäntöään vuonna 2010 siten, että ulkomailta muuttava henkilö voi hakea niin sanottua non-habitual resident -verostatusta, jolloin henkilö ei maksa Portugalissa veroja Portugalin ulkopuolelta saamastaan eläketulosta. Jos henkilö ei maksa eläkkeestä veroja Portugaliin, niin verotusoikeus siirtyy myös uuden verosopimuksen mukaan Suomelle ilman siirtymäaikaa.

Sekä irtisanomisen myötä että uuden verosopimuksen perusteella Suomella on oikeus verottaa Suomessa sijaitsevien osakehuoneistojen vuokrauksesta ja myynnistä saadut tulot.

Valtiovarainvaliokunnan mietintö on yksimielinen.

15.45 **Olavi Ala-Nissilä kesk:** Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Kiviranta esitteli verojaostomme mietinnön. Minusta voidaan sanoa, että Suomen mitta on täysi tässä asiassa. Hallitus lähtee siitä ja tässä lakiesityksessä lähdetään siitä, että Suomi irtisanoo verosopimuksen, jolloin tietty eläkeläisten, varakkaampien eläkeläisten, verovapaus päättyy. Minusta tämä on perusteltu esitys, yksimielinenkin valiokunnasta, ja minusta on tärkeää, että tässä on sellainen viesti myöskin vähän laajemmin, että veroja pitää maksaa siihen maahan, minkä kansalainen on ja missä tosiasiallisesti asuu.

15.46 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt kun meitä on niin vähän tässä, niin tämä tieto ei kulje kovinkaan pitkälle, että edustaja Myllykoski tervehtii hallituksen esitystä erittäin positiivisena ja yhtyy siihen riemumielin. Tämä irvokkuus on irtisanottava, ellei sitten neuvottelutulosta pääse syntymään, mutta mielestäni mietintö, mikä on hallituksen esityksen pohjalta tehty, on erinomaisesti tehty, ja se on vielä yksimielinen. Tätä pitää viedä nopeatahtisesti, eikä tässä kukaan saa ruveta heittämään niin sanotusti kapuloita rattaisiin.

Jos ajatellaan sitä noin moraalisesti: ne ihmiset, jotka ovat saaneet ilmaisen koulutuksen tässä maassa ja ovat ansainneet eläkettä Suomessa sillä koulutuksella — ja osa vielä, omankin tuntemukseni mukaan, on henkilöitä, jotka ovat olleet yrityksen johtotehtävissä, ja yritys on vielä nauttinut yrityksen velkasaneerauksesta — lähtevät tämän jälkeen kiitokseksi Suomen valtiolle sitten viettämään eläkepäiviä Portugaliin, niin ettei tarvitse maksaa edes siitä veroja.

Tämä hallituksen esitys on erittäin hyvä jatkumo sille, kun harmaaseen talouteen ollaan puututtu edellisen hallituksen aikana, ja tämä hallitus on jatkanut sitä. Tämä on kyllä, voi sanoa, enemmän kuin papukaijamerkin arvoinen toimenpide tältä hallitukselta. Varsinkin täytyy sanoa, että valtiovarainvaliokunnan mietintö tältä osin on erittäin hyvin rakennettu ja perusteellinen, joten tämä vuonna 1970 tehty sopimus on nyt aika irtisanoa.

15.48 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Oli mukava kuunnella edustaja Myllykosken kehuja maamme hallitukselle, ja meinasin välihuudon huutaa, että saako tuon kirjallisesti, mutta sehän menee eduskunnan pöytäkirjaan, ja nämä kehut ovat sieltä kirjallisesti luettavissa. Valtiovarainministeri Orpon johdolla tässä on toimittu nyt määrätietoisesti Suomessa. Tämä verosopimus, jonka purkamistietä ollaan nyt etenemässä, on kohta jo 50 vuotta täyttävä, vuodelta 1970, eli eläkkeet, joita Suomesta maksetaan Portugaliin, saataisiin kaikilta osin tämän vähän vaikeamman, vähän pidemmän tien kautta verotettaviksi Suomeen. Portugalissa, niin kuin jaoston puheenjohtaja kertoi, ei ole asia edennyt, ja nyt edetään sitten tällä irtisanomistiellä. Toivottavasti Portugali vielä asiassa toimeen tarttuu ja tämä asia ratkeaisi sopimuksen ja neuvottelutienkin kautta. Tämä on nimittäin maalaisjärjen mukaista, tämä on oikeustajun mukaista ja moraalisesti oikein, että nämä verot maksetaan Suomeen näiltäkin osin.

15.49 **Ville Tavio ps:** Arvoisa puhemies! Myös perussuomalaiset kannattavat tätä esitystä ja ovat hyvin mielissään siitä, että hallitus on vaihteeksi osoittanut myös suoraselkäisyyttä verotusasioissa. Periaatteellisesti, jos laajemmin katsotaan veronkiertoa, joka sinänsä on lähtökohtaisesti siis laillista verojärjestelyä, myös tätä laillista verojärjestelyä — kuten tässä Portugalin tapauksessakin osoittautui, että juuri rikkaimmat olivat tarttuneet tähän laillisen verojärjestelyn mahdollisuuteen — niin nyt, kun hallitus on ottanut myös Suomessa

käyttöön hallintarekisterin ja kun tiedetään, että on vakuutuskuoret ja muut tavat, joilla yleensä juuri kaikkein rikkaimmat ihmiset osaavat vähentää omaa verotustaan, voitaisiin myös ihan kokonaisuutena tarkistella, miten saataisiin myös vähävaraisemmat ja keskituloiset ihmiset näiden rikkaiden tasolle verotuksessa.

15.51 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! On todella tärkeää, että tämä monella tavalla kohuttu ja kohtuuton tilanne saadaan tällä tavoin ikään kuin irtisanomisen kautta vietyä eteenpäin. Täällä on monissa puheenvuoroissa tuotu esille hyvin se, että kun suomalainen yhteiskunta kuitenkin meille kaikille niin paljon antaa koulutuksesta ja neuvolasta lähtien — ja, voisi sanoa, esimerkiksi täällä esille tuotuja, pienyrittäjillekin tuotuja tukimuotoja ja vastaavia — niin jos tämä palkitaan sillä tavoin, että eläkepäiviksi muutetaan Portugaliin ja päätetään, että enää Suomen yhteiskunta ei veroja saa, niin kyllä se tuntuu kansalaisista todella kohtuuttomalta. Siinä mielessä on hyvä, että tähän asiaan on puututtu ja tämä sitten vihdoin viimein saataisiin myöskin päätökseen.

15.51 **Olavi Ala-Nissilä kesk:** Puheenjohtaja! Tässä on jo hyviä puheenvuoroja käytetty. Todellakin toivotaan, että Portugalin valtiovarainministeriö ja hallitus tässä järkiintyvät ja hyväksyvät tämän neuvotellun sopimuksen.

Tämä on vähän laajempikin kysymys. Kun ollaan Euroopan unionin jäseniä ja meillä on sama raha esimerkiksi juuri Portugalin ja Espanjan kanssa, [Olli Immonen: Valitettavasti!] niin silloin minusta tietyt yhteiset pelisäännöt on tärkeitä ylläpitää. Kaikenlainen kermankuorinta toisten kustannuksella ei vaan käy tässä hevosillekaan, vaan tässä on syytä Suomen omalta osaltaan vetää linjaa.

15.52 **Eero Suutari kok:** Arvoisa puhemies! Suomi on hyvin toiminut tässä tilanteessa, missä paljon suomalaisia, joilla oli paljon varallisuutta, muutti Portugaliin siinä mielessä, että saa tulot lähes verottomana. Siellä onkin tapahtunut niin, että on verottomana saatu isoja summia kerättyä niistä eläkesäästöistä, mitä on tehty. Me tietysti teimme uudenlaista politiikkaa siinä, että sanoimme irti tällaisen sopimuksen ensimmäistä kertaa Suomen historiassa, mutta näitä vastaavia tapauksia on muualla Euroopassa.

Suomi on neuvotellut tästä asiasta vain Espanjan kanssa ja päässyt sopimukseen. Myös Portugalin kanssa on aikaisemmin tämä asia neuvoteltu ja Suomessa se olisi hyväksytty, mutta Portugali on aika hitaasti reagoinut eikä ole tullut vastausta sopimukseen. Joten tässä oli oikeastaan pakkorako tämä tehdä, koska aina leviää tieto, että tällä tavalla voidaan varallisuutta verottomasti kierrättää itselleen.

Tämä oli hyvä päätös.

15.54 **Ville Tavio ps:** Arvoisa puhemies! Nyt kun tämä tosiaan on poikkeuksellisesti niin, että irtisanotaan tällainen kansainvälinen sopimus, niin ehkä tämä voisi antaa vähän Suomelle pontta myös tulevaisuudessa pohtia muiden huonojen kansainvälisten sopimusten uudelleenneuvottelua tai irtisanomista, kuten esimerkiksi Ottawan jalkaväkimiinat kieltävän sopimuksen tai meidän huonojen turvapaikkapoliittisten kansainvälisten sopimustemme. [Olavi Ala-Nissilä: Trumpin linjalle! — Jari Myllykoski: Keskustellaan sitten kun Tavio on eläkkeellä!]

Sitten vielä mitä tulee tähän verotukseen, niin kun Portugaliin on nyt verottomasti saanut näitä suuria eläkkeitä ja se vanheneva eläkeläisväestö sielläkin sitten jossain vaiheessa

kuolee ja tämä varallisuus siirtyy perintöveron piiriin, niin mitä sen perintöveron suhteen sitten tapahtuu? Käytännössä kaikkein rikkaimmat ihmiset osaavat kyllä kiertää perintöveroa, sitä voi kiertää niin lukuisin eri keinoin. Siinä mielessä vain siis tässä pontena valtiovarainvaliokunnallekin, että kannattaa katsoa myös sitä perintöveroa nyt sellaisena kokonaisuutena: onko se tasapuolinen, miten sitä kierretään muihin maihin muuttamalla ja niin edelleen, ja tulisiko katsoa tosiaan, että keskituloinen tai pienituloinen ihminenkin pääsisi sille samalle pienen verotuksen asteelle, millä kaikkein rikkaimmat jo Suomessa ovat.

15.55 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Edustaja Taviolle voisi todeta, että kohta me varmaan pääsemme keskustelemaan laajasti täällä perintöverotuksesta, kun kansalaisaloite tulee tänne — sehän ei vielä ole eduskunnassa, mutta yli 50 000 allekirjoittajaa on koossa. [Timo Heinonen: Hyvä!]

Ihan tästä faktapuolesta voisi todeta, että tämä Portugalin verosopimuksen irtisanominen on tärkeää periaatteellisesti, ja se on pakko tehdä, ja siitä on suuri yksimielisyys tässäkin salissa, mutta täytyy todeta, että ei tämä Suomen valtiontaloutta sinänsä ratkaise. Tämän irtisanomisen verotuottovaikutusten arvioidaan eläketulojen osalta, missä se vaikutus on merkittävin, olevan vuoden 2016 tiedoilla vuositasolla arviolta 3—6 miljoonaa euroa, niin että valtavista rahamääristä tässä ei sinänsä ole kysymys vaan periaatteesta. Sitten, Eläketurvakeskuksen tietojen mukaan Portugaliin maksettu keskimääräinen kokonaiseläke oli vuoden 2016 lopussa 3 493 euroa kuukaudessa, ja näitä eläkkeensaajia oli 490. Keskiarvo tietysti ei kerro paljon — ei mediaanikaan kertoisi kovin paljon — mutta tuollainen kuitenkin tuo keskiarvoeläke kuukaudessa oli, noin 3 500 euroa.

15.57 **Eero Suutari kok:** Arvoisa puhemies! Verojaoston puheenjohtaja käytti sen puheenvuoron, että ei tällä ole suurta merkitystä muuten kuin periaatteessa. Mutta siinä mielessä on, että vähälle aikaa oli 300:sta 500:aan noussut sinne muuttaneitten määrä, ja juuri sentyyppisten henkilöiden, joilla se veron kiertäminen on sillä tavalla mahdollista. Sitä ei tietenkään haluttu jatkaa. Aikansa tietysti odotetaan, mutta jos ei reagoida toisessa valtiossa, niin Suomi on avannut tällaisen pelin, että me voimme kahden valtion välisiä sopimuksia sanoa irti. En tiedä, miten Suomi voi sanoa irti semmoisia isoja sopimuksia, missä on monia maita yhteensä osallisena, mutta kai siihen pitää todella hyvä syy olla, ja tämä on hyväksyttävä syy. Paitsi että kyllä sieltä Portugalista on tullut ainakin minulle ja monelle muulle sellaista palautetta ihan tavallisilta suomalaisilta eläkeläisiltä, että ei heille olisi saanut käydä näin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 36/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Lakialoite laiksi uskonnonvapauslain 27 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 9/2018 vp Sari Essayah kd

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu

15.58 **Sari Essayah kd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin sen verran taustaa, että selviää, mistä tässä lakialoitteessa on kysymys: Meillä Suomessahan osa uskonnollisista yhdistyksistä toimii uskonnollisten yhdyskuntien rekisterissä ja sitten osa toimii yhdistysrekisterin pohjalta eli on niin sanotusti yhdistyspohjaisia seurakuntia. Kuitenkin näitten toiminta on koko lailla muutoin samantyyppistä, mutta kun nämä toimivat eri rekisterien alla, niin sitten on muutamia sellaisia lainsäädännöllisiä seikkoja, jotka vaikuttavat niitten toimintaan, ja yksi on muun muassa tämä tilintarkastusvelvollisuus.

Elikkä voimassa olevassa uskonnonvapauslaissa säädetään niistä tilanteista, joissa tähän rekisteröityyn uskonnolliseen yhdyskuntaan sovelletaan soveltuvin osin näitä pykäläsä kerrottuja yhdistyslain säännöksiä rekisteröidyistä yhdistyksistä. Täällä kyseisessä pykälässä uskonnolliseen yhdyskuntaan sovelletaan yhdistyslain 38 §:n säännöksiä tilintarkastuksesta, mutta sen sijaan uskonnonvapauslaissa ei viitata siihen yhdistyslain 38 a §:ään, jossa säädetään toiminnantarkastuksesta. Elikkä että olisi mahdollisuus, silloin kun tämän uskonnollisen yhdyskunnan toiminta on pienimuotoista ja, voisiko sanoa, täysin verrattavissa esimerkiksi monenlaisiin erilaisiin yhdistyksiin, siihen, että se voisi olla toiminnantarkastuksen piirissä ja että silloin ei tarvittaisi tilintarkastusta.

Voi olla ja epäilen, että tämä on sellainen lapsus, mikä on lainsäädäntöön jäänyt, koska tämä yhdistyslain 38 a §:n muotoilu tuli siinä vaiheessa, kun yhdistyslakiin tehtiin lisäys vuonna 2010 elikkä uskonnonvapauslain säätämisen jälkeen. Muutosta tuohon uskonnonvapauslakiin ei sitten tuossa yhteydessä tehty, joten tämä olisi, voisi sanoa, hyvin tämmöinen teknisluontoinen korjaus, jolla kuitenkin olisi taloudellisesti merkitystä näille seurakunnille, jotka toimivat rekisteröityinä uskonnollisina yhdyskuntina.

Toiminta todellakin voi olla hyvinkin sellaista pienimuotoista, niin että siihen ei sinällänsä olisi tämmöistä tilintarkastuslain mukaista auktorisoitua tilintarkastajaa välttämätöntä sen toiminnan laajuuden takia hankkia, vaan että tämä toiminnantarkastus olisi riittävä. Mutta tämä nykyinen tilanne, kun ei ole viitattu erikseen tähän pykäläkohtaan, todellakin vaatii nyt sitten sen tilintarkastajan asettamista ja tällä tavoin asettaa nämä sinällänsä muutoin hyvinkin samantyyppistä toimintaa harjoittavat yhteisöt eriarvoiseen asemaan ja aiheuttaa sitten ylimääräisiä kuluja. Siinä mielessä voisi sanoa, että nämä yhteisömuodot olisi tärkeää kyllä asettaa tässä tilanteessa samalle viivalle.

Meillähän on tulossa muutoinkin sellaisia muutoksia lainsäädäntöön, jotka tulevat huomioimaan tämän tilanteen elikkä sen, että meillä on näitä rekisteröityjä uskonnollisia yhdyskuntia ja sitten toisaalta niitä yhdistysrekisterissä toimivia uskonnollisia yhdistyksiä. Esimerkiksi tämä rahankeräyslaki: me olemme todennäköisesti nyt syksyllä saamassa tänne eduskuntaan rahankeräyslain uudistuksen, joka — jos se sitten täällä eduskunnassa tulee hyväksytyksi — tulisi vuoden 2019 maaliskuun alussa voimaan. Siinä esimerkiksi halutaan huomioida se, että nämä kaksi eri lainsäädännön ja eri rekisterin alla toimivaa toimintamuotoa tulisivat rahankeräyslaissa samalla tavoin kohdelluiksi. Siinä mielessä täy-

tyy toivoa, että perustuslakivaliokunnassa tätä asiankohtaa katsottaisiin juuri tässä hengessä, että kun rahankeräyslaissakin lähdetään tekemään tämä samalle viivalle asettaminen, niin myöskin tilintarkastuksen osalta näin voitaisiin menetellä.

Eli kyseessä on varsin tämmöinen teknisluonteinen korjaus, ja todennäköisesti se on jäänyt lainsäätäjän lapsuksena vielä tänne lainsäädäntöön, mutta tällä olisi kuitenkin käytännöllisesti merkitystä näille toimijoille.

16.03 **Olavi Ala-Nissilä kesk:** Arvoisa puhemies! Kun puhutaan tilintarkastuksesta, niin heräsin heti, koska se on tärkeä asia. Periaatteessa minusta laaja tilintarkastusvelvollisuus on hyvä asia. Nyt kun EU-tasollakin on lähdetty rajoja nostamaan, niin Suomen ei pidä mennä sinne perässä, vaan meidän pitää lähteä siitä, että erilaisista yrityksistä ja yhteisöistä annettava tieto on luotettavaa ja joku sen tarkastamalla vahvistaa.

Tässä edustaja Essayahilla on pointti ilman muuta, että pitää kohdella samalla tavalla ja tarkastuksen ei todellakaan tarvitse olla välttämättä auktorisoitu pienissä yhdistyksissä eikä vähän isommissakaan yhdistyksissä, kun toiminnantarkastajan rajat eivät ylity. Tämä on hyvä huomio. Huomaan, että edustaja Essayah on lukuja vaille juristi tässä yhteydessä eli on hyvin tarkasti tällaisenkin asian huomannut.

Kannatan kyllä tätä lakialoitetta.

16.04 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Essayahin aloite on kannatettava, hyvä ja nimenomaan purkaa meiltä yhdistystoiminnasta, tai tässä tapauksessa uskonnollisilta yhdyskunnilta, jotka ovat hyvin lähellä sellaista, tällaista raskasta hallintoa, mikä monessa tilanteessa on varmasti turhaa.

Itse oikeastaan tuon puheenvuoron pyysin tämän muun raskaan hallinnon takia, joka kohdistuu tämäntyyppiseen vapaaehtoiseen toimintaan. On se sitten uskonnollinen yhdyskunta tai seurakunta tai sitten jokin järjestö taikka yhdistys, niin esimerkiksi tämä rahankeräyspuoli on sellainen, joka vaatii ehdottomasti purkamista niin, että luotetaan ensisijaisesti ihmisten rehellisyyteen ja sitten jälkitarkastusmahdollisuus, niin kuin tässäkin tapauksessa, on olemassa. Jos tämä edustaja Essayahin lakialoite toteutuu, niin senkin jälkeen, jos sieltä ilmenisi jotain, luonnollisesti olisi sitten mahdollisuus käynnistää jälkitarkastukset ja mahdollisesti rikosoikeudellisetkin prosessit, eli se ei poista sitä, että esimerkiksi väärinkäytöksiin olisi mahdollista puuttua. Mutta usein näkee sen, että vapaaehtoistyötä, on se sitten tällaista, mikä lähtee uskonnosta, tai muuta vapaaehtoistyötä, rasittaa meillä liian raskas byrokratia, ja se estää usein monenmoisen järkevän toiminnan.

16.06 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia kollegoille kannustavista puheenvuoroista. Edustaja Ala-Nissilä auktorisoituna tilintarkastajana hyvin tuntee tätä kenttää ja tietää todellakin sen, niin kuin esimerkiksi yrityspuolella sanotaan, että hyvä tilintarkastaja on yrittäjän paras ystävä. Näin se on, että tilintarkastuksessa ei sinällänsä ole kyllä mitään sellaista, mikä olisi jollakin tavalla pois laitettavaa, mutta tosiaankin on tätä, voisiko sanoa, pienimuotoista toimintaa, jossa kumminkin auktorisoidun tilintarkastajan palkkaaminen tähän toimeen on myöskin kustannuskysymys. Ja aivan niin kuin edustaja Heinonen täällä totesi, tässähän ihan samalla tavalla säilyvät velvoitteet tehdä tilinpäätös ja on oltava kaikki asiapaperit kunnossa siltä osin. Mitään velvollisuuksiahan tässä ei laiminlyödä, vaan ainoastaan tätä hallinnollista puolta haluttaisiin keventää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

7. Lakialoite laiksi rikoslain 20 luvun 1 ja 7 §:n muuttamisesta
Lakialoite LA 10/2018 vp Timo Heinonen kok

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

16.07 **Timo Heinonen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat! Pikkutyttö ei vastustellut aikuista miestä, joten syyte raiskauksesta hylättiin. Tämän takia esitän muutosta raiskauksen tunnusmerkistöön maaliskuussa jättämässäni ja tänään esittelyssä olevassa lakialoitteessani. Aloitteeni täydentää aiempaa esitystä, jonka eduskunnan naisverkosto teki, jossa esitetään muutosta siihen, että raiskaus ei enää vaatisi uhrin vastustelua tai tekijän väkivaltaa tai sillä uhkaamista, vaan raiskauksen tunnusmerkit täyttyisivät, jos toinen ei olisi antanut suostumusta seksiin. Tunnusmerkistö siis käännettäisiin tältä osin nykyisestä toisinpäin. Raiskauksen määritelmä sidottaisiin siis ensisijaisesti suostumuksen puutteeseen.

Tämän jo aiemmin siis jätetyn lakialoitteen myötä jää kuitenkin vielä lapsen mentävä aukko. Turun hovioikeus antoi nimittäin hetki sitten tuomion, missä oikeuden arvion mukaan raiskausrikoksen tunnusmerkistö ei täyttynyt, kun toteen jäi näyttämättä sukupuoliyhteyksien tapahtuneen vastoin kymmenvuotiaan uhrin tahtoa. Nykylain mukaan raiskauksen tunnusmerkistö voi täyttyä siis esimerkiksi, kun teossa käytetään väkivaltaa tai sillä uhataan tai uhri on avuttomassa tilassa. Nykyisin laki ei kuitenkaan näytä tunnistavan sitä, että lapsi voi olla, ja itse asiassa yleensä aina on, kehitystasonsa takia lain tarkoittamassa avuttomassa tilassa suhteessa aikuiseen henkilöön.

Rikosoikeuden professori Matti Tolvanen totesi tämän Turun tapauksen jälkeen, että jos tällaisessa tilanteessa ei raiskauksen tunnusmerkistö täyty, silloin pitää kyllä jo miettiä lain muuttamista. Tolvanen totesi, että pelkän fyysisesti ylivertaisen olemuksen — oikeuskirjallisuuden perusteella — pitäisi riittää väkivallan kriteerien täyttymiseen. Näin on etenkin tällaisessa tapauksessa, joka Turun hovioikeudessa käsiteltiin, jossa uhri oli kymmenvuotias lapsi ja tekijä 22-vuotias aikuinen mies. Mutta pikkutyttö ei oikeuden mielestä vastustellut aikuista miestä tarpeeksi, joten syyte raiskauksesta hylättiin. Siksi olen tehnyt siis nyt korjaavan lakialoitteen, missä yksinkertaisesti todetaan, että lapsi ei voi antaa suostumustaan seksiin. Näin pääsemme eroon itse asiassa täysin absurdista keskustelusta siitä, voiko kymmenvuotias, tai lapsi yleensä, antaa suostumusta vai ei. Ei voi.

Ilta-Sanomat kertoi jokin aika sitten, että toissa vuonna seksuaalisen hyväksikäytön nimikkeellä annettiin yhteensä 158 tuomiota, joista vain 12:ssa tuomittiin ehdotonta vankeutta. Vankeusrangaistusten keskipituus oli 1 vuosi ja 5 kuukautta. Rangaistukset vaihtelivat tekojen mukaan.

Meillä noin yleisesti ottaen tällaisista rikoksista tuomitaan liian alhaisia rangaistuksia. Oikeudessa sovelletaan itse asiassa useimmiten asteikon alinta kolmannesta. Raiskauksista tuomitaan edelleen neljä kymmenestä ehdollisina tuomioina, ja voi syystä kysyä, onko tällainen tuomio yleisen oikeustajun mukainen. Meidän tulisi siis ehdottomasti korottaa myös rangaistusasteikon minimejä niin, että tuomiot olisivat myös ensikertalaisuusarvioinnin jälkeen aina ehdottomia vankeustuomioita. Meillä tiukka ensikertalaisuusmäärittely yleensä alentaa nämä tuomiot ehdollisiksi.

Ministeriön omankin arvion mukaan ehdottomia vankeusrangaistuksia tuomitaan erityisesti tapauksissa, joissa teko on sukupuoliyhteys mutta se arvioidaan usein lapsen törkeäksi seksuaaliseksi hyväksikäytöksi. Siinä asteikko on 1—10 vuotta vankeutta. Rikosoikeuden professori emerita Terttu Utriainen totesikin, että rangaistusmaksimin nostamisen — jota nyt on tehty — vaikutukset tässä tapauksessa ovat itse asiassa aika näennäisiä. Kyse on lähinnä periaatteellisesta kannanotosta. Meidän pitää tehdä toimenpiteitä rikostuomioiden asteikon alapäähän.

Oikeusministeri Antti Häkkänen on tehnyt hyviä esityksiä. Muun muassa rikoslakiin tulee nyt uusi rikosnimike: törkeä lapsen raiskaus. Törkeästä lapsen raiskauksesta voitaisiin tuomita 4:stä 12:een vuotta, kun kyseessä on tapaus, joka täyttää sekä raiskauksen että lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tunnusmerkistön. Silloin tuomio on automaattisesti ehdoton vankeustuomio. Jo tuo rangaistusasteikon minimi siis koventaa tuomioita huomattavasti nykyisestä, mutta vastaava muutos tarvitaan kaikkiin raiskaustuomioihin. Ruotsin hallitus itse asiassa esitti Me too -kampanjan myötä viime joulukuussa tämän suostumuksen puutteen kirjaamista raiskauslakiin, ja meidän tulee tehdä se sama tuon naisverkoston aloitteen mukaisesti täydentäen sitä tällä tänään esittelemälläni, maaliskuussa jättämälläni lakialoitteella.

Lakialoite 10/2018, Lakialoite laiksi rikoslain 20 luvun 1 ja 7 §:n muuttamisesta:

”Lapsiin kohdistuvat rikokset ovat hyvin vakavia. Erityisesti lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset ovat erityisen tuomittavia. Lapset kykenevät vain harvoin puolustautumaan, minkä vuoksi heidän suojelunsa on yhteiskunnan tehtävä. Rikoksiin on puututtava tehokkailla ja toimivilla säännöksillä. Lisäksi rikoslain tulee olla kokonaisuutena oikeudenmukainen.

Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset haittaavat lapsen tavanomaista kehitystä ja saattavat aiheuttaa elinikäisiä traumoja. Seksuaalinen kanssakäyminen lapsen kanssa määriteltäisiin tämän vuoksi aina raiskaukseksi, mikä kuvastaisi teon erityistä moitittavuutta.

Englannissa ja Ruotsissa lapsen raiskausta koskevissa säännöksissä on todettu, ettei lapsi voi koskaan antaa suostumusta sukupuoliyhteyteen. Tällä on haluttu julkilausua se tosiasia, etteivät lapset voi eivätkä kykene antamaan suostumusta sukupuoliyhteyteen.

Suomessa seksin suojaikäraja on 16 vuotta, mikä tarkoittaa, ettei tätä nuorempi voi antaa pätevää suostumusta sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen tekoon aikuisen kanssa. Koska lapsi ei voi antaa suostumustaan seksiin, on perusteltua katsoa seksuaalinen kanssakäyminen lapsen kanssa aina raiskaukseksi. Tämä olisi samalla vahva viesti lainsäätäjältä lasten suojelemiseksi.”

16.15 **Ville Tavio ps:** Arvoisa puhemies! Koska olemme edustaja Heinosen kanssa niin samanmielisiä tästä lähtökohdasta, niin olen ihmetellyt sitä, miksi edustaja Heinonen teki tämän aloitteen, kun vuosi sitten perussuomalaiset ovat jo tehneet samasta asiasta aloitteen [Timo Heinonen: Ei ole sama!] ja sen on muutama kokoomuslainenkin allekirjoittanut. —

Toki mielelläni tosiaan kuulen, millä tavoin se mielestänne ei ole sama, siis sisällöllisesti sama pykälämuodoiltaan.

Tässä päästäänkin siihen asiaan, että mielestäni nämä teidän, edustaja Heinonen, ehdottamanne pykälämuotoilut ovat aika huonoja ja rikoslain selkeyden ja yhtenäisyydenkin kannalta enemmän hajottavia kuin mitenkään kokoavia. Eli tässä esitätte, että törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tunnusmerkistöstä poistetaan sukupuoliyhteys alaikäisen kanssa ja että kaikki ikään kuin tulisivat lähtökohtaisesti raiskauksena tuomittaviksi, mutta sitten taas tässä raiskauksen pykälässä kokonaisarvostelussa, jos se on vähäisemmäksi katsottava, tulisi pienempi tuomio. Siis käytännössä noiden pykälien systematiikka ei ole näin äkkiseltään katsottuna kovin helppo. Itse kun olen käytännössä työssäni ollut vain näiden pykälien soveltamisen kanssa, kun olen myös seksuaalirikosasioita asianajopuolella hoitanut, tavallaan en pidä tätä ehdotusta ja tätä systematiikkaa nyt oikein hyvänä.

Mutta yksi asia, mitä tässä koko keskustelussa tulisi korostaa, koska tässä on ollut julkisuudessa pientä hysteriaa päätösten epäoikeudenmukaisuudesta suhteessa siihen, mitkä ne rangaistukset ovat: todellisuudessa se on ratkaisevaa, mitä ne rangaistukset ovat, ovatko ne rangaistukset oikeassa suhteessa, kuinka pitkään vankeustuomioita istutaan Suomessa ja niin edelleen. Se on ainakin omasta mielestäni tässä se ratkaiseva asia.

Ehkä rohkenen sanoa, että omasta mielestäni myös tässä ikään kuin sille nimikesemantiikkariidalle, onko rikosnimikkeenä raiskaus vaiko törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, on annettu kyllä jo kohtuuttoman suuri merkitys, kun oikeasti merkitsisi se, että tuomio on riittävän kova huolimatta siitä, kumpi pykälä soveltuu. Ja nyt kun hallitukselta on tähän lupailtu uutta hallituksen esitystä ja pykälää, niin vielä ei oikein tiedetä, mikä siinä sitten tulee olemaan pykälämuotoilu. Myös perussuomalaiset sitä toki mielenkiinnolla odottavat.

16.18 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä tosiaan on edustaja Heinosen tekemä lakialoite, jolla tiukennettaisiin ja täsmennettäisiin raiskausrikoksia koskevaa lainsäädäntöä alaikäisten uhrien osalta.

Monet tuomioistuimien väkivalta- ja seksuaalirikostapauksissa tekemät päätökset ovat valitettavan usein poikenneet yleisestä kansalaisten oikeustajusta. Kuten tässä edustaja Heinonen esittelypuheenvuorossaan totesi, suomalaisia on kuohuttanut muun muassa korkeimman oikeuden toukokuussa tekemä päätös olla myöntämättä valituslupaa tapauksessa, jossa 10-vuotiaan lapsen kanssa sukupuoliyhteydessä ollut mies tuomittiin käräjä- ja hovioikeudessa raiskauksen sijaan ainoastaan törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja näiden tuomioiden perusteluiden mukaan lapsen ei voitu katsoa vastustaneen yhdyntää. Tämähän on vahvasti normaalin järjen ja yleisen oikeustajun vastaista.

Arvoisa puhemies! Mielestäni näinkin kummalliseen laintulkintatapaan on tultava pikainen muutos, ja siten edustaja Heinonen on täysin oikealla asialla. Samassa yhteydessä haluan kuitenkin muistuttaa edustaja Tavion tavoin, että perussuomalaiset tekivät jo vuonna 2016 pitkälti samankaltaisen lakialoitteen, jonka toteutuessa tällaiset rikokset tuomittaisiin raiskauksina, kuten mielestäni kuuluukin, ja samalla niistä voitaisiin määrätä kovempia rangaistuksia. Myös monien oikeusoppineiden mukaan lainsäädäntöä ja rangaistuskäytäntöä tulee tiukentaa, kuten tässä taannoisessa lakialoitteessamme ja perusteluissamme käy ilmi. Valitettavasti hallitus ei ole vieläkään tarttunut toimeen asian tiimoilta, vaikka erityisesti lapset tarvitsevat paitsi vanhempien myös lainsäätäjän suojelua. Tunnusmerkis-

tön selkeyttämisen lisäksi tarvitaan myös rangaistusasteikkojen minimien selvää nostamista. Pelkkä maksimien nostaminen ei juurikaan auta.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmaan on tehty seuraava kirjaus: ”Hallitus parantaa rikoksen uhrin asemaa rikosprosessissa lainsäädäntöä kehittämällä. Varmistetaan, että rikoksista annettavat rangaistukset ovat oikeudenmukaisessa suhteessa teon moitittavuuteen. Tarkistetaan ensikertalaisuussäännöksiä, väkivaltarikosten sekä lapsiin kohdistuvien törkeiden seksuaalirikosten rangaistustasoa.”

Arvoisa puhemies! Tämä hallitusohjelman kirjaus on erittäin selkeä, ja kehotankin tässä yhteydessä hallitusta varsin pikaisiin ja ripeisiin toimiin kaikkien suomalaisten fyysisen koskemattomuuden turvaamiseksi lainsäädännöllisin keinoin.

16.21 **Laura Huhtasaari ps:** Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat erityisesti ajaneet näitä tuomioiden koventamisia, koska on päivänselvää, että tuomiot eivät ole olleet kohdallaan, siis tekojen moitittavuus suhteessa tuomioihin. Siitä on pitkään keskusteltu, ja en ymmärrä, miksi on ollut niin äärimmäisen vaikeata yksinkertaisesti vaan nostaa sitä asteikon alaminimiä. Minä tervehdin kyllä positiivisesti tätä, että törkeän lapsen raiskauksen rangaistusasteikko olisi nyt 4—12 vuotta. Tässä ollaan nyt menossa oikeaan suuntaan, mutta aivan liian pienen askelin, aivan liian pienin askelin, mutta suunta on sentäs oikea. Minä muistan, kun olin itse Yhdysvalloissa vaihto-oppilaana ja siellä eräs pedofiili jäi kiinni, niin hänen tuomionsa oli 43 vuotta ja vielä keskusteltiin siellä kylällä, että liian vähällä pääsi. Noin törkeä lapseen kohdistuva teko on oikeasti pahimpia asioita, mitä pienelle lapselle voidaan tehdä, joten jos me emme pysty siitä antamaan kunnon tuomiota, niin mehän emme silloin pidä sitä tekoa kovin pahana.

Otan nyt lähinnä kantaa tähän yleiseen keskusteluun ja siihen, että perussuomalaiset ovat ajaneet tätä asiaa, koska oikeudenmukainen valtio tarkoittaa oikeutta uhrille, oikeutta lapsille, ja esimerkkiä siitä, että me haluamme suojella meidän lapsiamme. Lainsäädäntö on aina viesti, mitä me ajattelemme näistä kyseisistä teoista. Itse olen ehdottanut myös sitä nettirekisteriä, mikä Yhdysvalloissa on. Se ei ole johtanut mihinkään lynkkausmielialaan, niin kuin usein siitä puhutaan. Mutta tuntuu, että meillä ollaan enemmän kiinnostuneita rikollisten oikeusturvasta, etteivät nyt vaan rikolliset joutuisi häpeäpaaluun, ettei nyt vaan rikolliselle tulisi ongelmia, vaikka meidän pitäisi laittaa lapsi keskiöön. Lapsen oikeus menee aina aikuisen oikeuden edelle tai rikollisen edelle.

Nythän teillä on, edustaja Heinonen, oma oikeusministeri, joten korottakaa — te ehditte vielä — korottakaa nyt, hyvänen aika, niissä raiskauksissa sitä rangaistusasteikon minimitasoa. Sen jälkeen voidaan vielä jatkaa tästä eteenpäin, mutta tehkää nyt se.

16.24 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Lakialoite on, totta kai, ajatuksen tasolla ja periaatteessa kannatettava, ja ihmettelen useiden muiden aiempien puhujien tavoin sitä, että miten näin selvä asia ei ole edennyt täällä eduskunnassa huolimatta useista, useista suosituista lakialoitteista, joita aiemmin on tehty.

Tässä asiassa oman huomioni kiinnittää keskustelu siitä, että meidän lainsäätäjien pitäisi paimentaa oikeuslaitosta tässä kysymyksessä tuomioiden pituudesta ja ehdottomuudesta. Mikä on tämä ongelma maamme oikeusoppineiden arvopohjassa, kun näistä törkeistä ja yleisen oikeustajun mukaan erittäin tuomittavista teoista ei tuomitakaan rangaistusasteikon yläpäästä vaan nimenomaan sieltä lievemmästä päästä? Eikö siellä todellakaan löydy

kykyä järkeen ja oikeudenmukaisuuteen ilman, että siihen lainsäädännöllä ja alarajojen nostelulla täytyy pakottaa?

16.25 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Asia on siinä määrin tärkeä ja vakava, että en kauheasti innostuisi tällaiseen perussuomalaisten nokitteluun. Mutta toki ei voi olla toteamatta sitä, edustaja Huhtasaari, että perussuomalaisilla oli oikeusministerin salkku lähes kaksi vuotta. Teillä olisi ollut hyvää aikaa perussuomalaisina [Laura Huhtasaari pyytää vastauspuheenvuoroa] saada tämä asia kuntoon. Nyt oikeusministerin salkku on kokoomuksella, ministeri Antti Häkkäsellä, ja nyt näissä tapahtuu. Niin kuin äsken kerroin, kehysriihessä tehtiin ratkaisu siitä, että tulee uusi nimike, johon tulee kova, vähintään 4 vuoden vankeustuomio, 10 vuotta maksimina. Nyt meillä on oikeusministeri, joka toimii. Silloin kun perussuomalaisilla oli oikeusministeri, ei tullut näitä esityksiä. Silloin kyllä puhuttiin, laitettiin selvitysryhmää, mutta nyt oikeusministeri näissä toimii.

16.26 **Johanna Ojala-Niemelä sd:** Arvoisa rouva puhemies! Olisin myös tuohon edustaja Tavion puheenvuoroon sanonut, että turha nokitella siitä, kuka tässä asiassa on aktivoitunut ensimmäisenä. Kyllä meillä kaikilla tässä salissa varmasti tärkeintä kuitenkin on tämä päämäärä. Samoin edustaja Heinoseen kyllä yhdyn siltä osin, että ministeri Lindström oli kaksi vuotta oikeusministeri ja piiloutui näitten selvitysten taakse, vastaavatko kansan oikeustajua eri rangaistukset, mutta mitään ei kyllä valitettavasti tapahtunut.

Tästä tapauksesta täytyy sanoa, että kyllä 9-vuotiaan tyttären äitinä ja juristina tämä ratkaisu särki minun sydämeni. Korkein oikeus hylkäsi tämän valituslupahakemuksen, joka koski 10-vuotiaaseen tyttöön kohdistunutta seksuaalista hyväksikäyttöä. Voi sanoa, että tämänikäisen kuuluu leikkiä nukeilla ja My Little Ponyilla eikä joutua tämmöisten karujen tekojen kohteeksi. Näin ollen tämä Turun hovioikeuden päätös, jonka mukaan sukupuoliyhteys 10-vuotiaan kanssa ei ollut raiskaus, jäi pysyväksi. Olen kyllä sitä mieltä tässä, että myös oikeuslaitokselta ja korkeimmalta oikeudelta olisi odottanut ja kaivannut tässä asiassa ennakkopäätöstä siitä, katsotaanko 10-vuotiaan pystyvän ilmaisemaan tahtonsa tällaisessa asiassa.

Minulla on samansisältöinen lakialoite vielä tänä iltana tämän edustaja Heinosen aloitteen jälkeen käsiteltävänä tässä salissa, ja toivon tietenkin myös siitä vielä edelleen tätä keskustelua.

16.28 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Heinosen tekemä lakialoite on erittäin hyvä ja ajankohtainen. On todella käsittämätön tuomio, että lapsen raiskaamisesta selviää lieventävillä seikoilla ja pienellä tuomiolla. Lapseen sekaantumisen yleensäkin pitäisi olla rikoslaissa kaikkein rankimmin tuomittava rikos. Siinä, miksi näin tänä päivänä Suomessa on, pitää kyllä meidän eduskunnassakin pikkusen peiliin katsoa. Vallan kolmijako-opin mukaan eduskunta tekee lait ja riippumattomat tuomioistuimet jakavat sitten tuomiot, ja kuten tiedämme, perustuslain mukaan kaiken julkisen toiminnan tulee perustua lakiin ja lakia on tarkoin noudatettava. Elikkä lainsäätäjän puoleen tässä tulee samalla terveisiä.

Onneksi edustaja Heinonen on aktiivisesti ollut tässä asiassa liikenteessä, ja toivon mukaan tämä laki saadaan nyt sillä keinoin säädettyä, että tällaisista törkeistä rikoksista, jotka lapsiin kohdistuvat — ne ovat niin karmeita rikoksia — pitäisi kyllä säätää sellainen laki,

että siitä tuleva tuomio on niin ankara, että sillä itsellään olisi jo pelotevaikutus näihin tekijöihin, jotka sellaista ehkä jopa ovat joskus harkinneet.

Tärkeintähän tässä asiassa on se, että eduskunta toimii nyt ripeästi ja hyväksyy tämän rikoslain muutoksen niin, että tämä muutos saadaan voimaan mahdollisimman pian, ettei tällaisia karmeita tapauksia enää satu, että ylin tuomioistuin antaa vapauttavan tuomion ja toteaa, että lapsi ei ole selkeästi ilmoittanut vastustavansa tätä tapahtumaa. Kyllä perustelu sinänsä on jo kammottava. Kun tuollaisen lukee, niin todella yöunet menee. Eduskunnan pitää toimia tässä asiassa ja säätää tämä asia sillä keinoin, että jos joku tällaiseen tekoon syyllistyy, niin saa siitä ankarimman mahdollisen tuomion, minkä Suomessa lakiin voi säätää.

16.30 **Ville Tavio ps:** Arvoisa puhemies! Nyt täällä täysistuntosalissa on kyllä paikalla hyviä edustajia, sellaisia, että itse asiassa koen, että olemme heidän kanssaan kyllä samalla asialla. Siinä mielessä tarkoitus ei ole siis mitenkään pahantahtoisesti nokitella, vaan tahdoin vain ilmaista sen, että koska perussuomalaisten esitys, mikä aiemmin tehtiin, oli parempi, niin siinä mielessä tämä esitys on ehkä hitusen turha. Mutta toisaalta hyvä, että tästä saadaan keskustella ja saadaan toistoa.

On paljon ollut semantiikkaa tässä pykälämuotoilussa, tässä keskustelussa ja tässä, minkä takia näitä muutoksia nyt ehdotetaan ja suunnitellaan oikeusministeriössäkin, ja sinänsä tämä edustaja Heinosen muotoilu johtaisi siihen, että lapsen raiskauksesta voitaisiin tuomita neljän kuukauden vankeusrangaistus Suomessa. Se ei myöskään huomioi erityisen hyvin rajatapauksia. Jos ajatellaan, mitkä ovat nykyään — niitä on aika laajasti — näitä sakolla sovitettavia tekoja, niin esimerkiksi tilanne, jossa 18-vuotias on sukupuoliyhteydessä 15-vuotiaan kanssa tai 17-vuotias on sukupuoliyhteydessä 15-vuotiaan kanssa. Ne rajatapaukset, joissa katsotaan, että tuomitsemiskynnys kuitenkin ylittyy ja tunnusmerkistö täyttyy, ovat olleet tähän asti sakolla sovitettavia. Tämä edustaja Heinosen muotoilu tekisi niistä neljän kuukauden vankeusrangaistuksella sovitettavia. No tietenkin, jos olette eri mieltä, kuulen mielelläni perustelut.

Sitten tässä oli puhetta siitä, että nyt kokoomuksen oikeusministeri Häkkänen ajaa näitä seksuaalirikosten rangaistusten koventamisia, ja sitä tosiaan tervehdimme ilolla, jos näin on. Siitä on ainakin puhetta ollut ja puhetta toki maailmaan riittää, mutta vielä ei ole pöydällä kuitenkaan mitään konkreettisia esityksiä. Ei ole vielä tullut hallituksen esityksiä, eikä ole oikein selvyyttä, tuleeko näillä esityksillä, mitä tuon kehysriihen jälkeen suunnitelmissa pyöriteltiin, siis olemaan konkreettisia vaikutuksia. Eli siinä mielessä tosiaan, kuten edustaja Savio aiemmin sanoi, me odotamme hallituksen esityksiä ja niitä muotoiluja, jotta nähdään, millaisia ne ovat, ja nyt toivon todella, että kokoomusedustajat sitten tukevat ja painostavatkin ministeriä tekemään niistä todella tehokkaita esityksiä.

16.33 **Laura Huhtasaari ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Tavio tuossa hienosti toi esityksessä olevia puutteita esiin, mutta valiokunnan tehtävähän onkin sitten muotoilla se. Jos meillä yhteinen tahtotila on, että me haluamme päästä kiristyksiin ja päästä tekemään niin, että tuomiot kovenevat kaiken kaikkiaan ja oikeudenmukaisuus tapahtuu, voimme myös kaivaa edustaja Tavion vanhan esityksen, ja varmasti yhteistyössä tämä onnistuu.

Edustaja Heinonen, ei mitään, ihan mielelläni minä keskustelen tästä asiasta, koska siihen on syynsä, minkä takia entiset perussuomalaiset ministerit ovat sinisiä ministereitä: ar-

vopohjaero oli niin iso, selkeästi. He olivat silloin hallituksen äänettömiä yhtiökumppaneita ja ovat edelleen, ja se kyllä näkyy ja vaikutti myös niihin kesän tapahtumiin. Olisimme odottaneet meidän ministereiltämme enemmän työtä ja perussuomalaisen arvopohjan ajamista, mutta nyt he ovat sitten sinisiä.

Siinä mielessä, kun tehtiin tämä kansan oikeustajuselvitys, niin minä olisin ilmaiseksi voinut kertoa, miten niitä pitää korottaa, eikä olisi tarvittu tämmöistä kallista selvitystä, mikä tuli veronmaksajille kuitenkin maksamaan ja mikä oli aivan hölmö. Hallituksessa kyllä yhteisesti sovittiin, että tehdään tämmöinen kansan oikeustajuselvitys, ja siksi tämä viivästyi. Se oli kyllä väärä päätös koko hallitukselta. Olisi voitu yhdessä sopia, että kääritään hihat ja lähdetään tekemään hommia.

Mutta itse nyt toivon, oli kysymys sitten kokoomuksen ministereistä tai koko hallituksesta, että nyt viedään tämä eteenpäin. Ei ole mitään tekosyytä olla viemättä tätä eteenpäin. Nyt tehdään yhdessä, ja edustaja Ojala-Niemelä aika hyvin otti siihen kantaa, että koska tässä kaikki nyt haluavat, että tämä asia hoidetaan... Tämä on semmoinen asia, että meidän ei tule toimia niin, että meidän sydämemme särkyvät täällä salissa, vaan meidän tulee ajaa niin, että kenenkään sydän ei mene rikki, että tämä yhteiskunta ei ole semmoinen, mikä särkee äitien ja lasten sydämiä, vaan tämä yhteiskunta on oikeudenmukainen ja me voimme seistä ylpeinä sen lainsäädännön takana, joka on oikeudenmukainen.

16.35 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Hieman odotinkin sitä, että, edustaja Huhtasaari, te kiellätte kolmasti edes tuntevanne entistä oikeusministeri Lindströmiä, mutta muistan kyllä hyvin sen, miten aikanaan tässä salissa kehuitte, että nyt oikeusministeri laittaa liikkeelle tämän selvitystyön. Minä pidin sitä selvitystyötä ihan hyvänä: sitä, että tarkasteltiin kokonaisuutta ja katsottiin, mitä voidaan tehdä. Ja nyt meillä on kokoomuslainen oikeusministeri Antti Häkkänen, joka on toimeen tarttunut ja tekijämiehiä.

Tässä haluan yhden asian nostaa esille, sellaisen, mistä itselleni on tullut palautetta: että olenko nyt tekemässä kaikista nuorista, jotka ovat esimerkiksi tässä ikäryhmässä, rikollisia, jos he harrastavat seksiä esimerkiksi nuorten seurustelusuhteessa. En ole. Eli tässä ei olla puuttumassa tähän rajoitussäännökseen — se säilyisi jatkossakin normaalina — missä siis todetaan ihan selkeästi, että ”lapsen seksuaalisena hyväksikäyttönä”, tai tässä tapauksessa siis raiskauksena tai muuna, ”ei pidettäisi tekoa, joka ei loukkaa kohteen seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja jonka osapuolten iässä sekä henkisessä ja ruumiillisessa kypsyydessä ei ole suurta eroa.” Eli tämä on se, mikä säilyy ennallaan, eli tässä ei olla tekemässä rikosta siitä, että kaksi nuorta olisivat seksuaalisessa kanssakäymisessä, mutta sen sijaan tällä jättämälläni lakialoitteella puututaan tällaisiin tapauksiin, joissa esimerkiksi tyttö on 14-vuotias ja mies on 19-vuotias. Heillä ei olisi mahdollisuutta siihen. Se olisi luonnollisesti tämän kautta näin, niin kuin on oikeuden aiemmissakin päätöksissä todettu, että tällainen ikäero esimerkiksi olisi tällainen, puhumattakaan siitä, kun tyttö oli 10-vuotias ja hänet vielä väkisten maattiin 22-vuotiaan miehen toimesta, silloin tilanne on ihan selkeä. Mutta halusin sen nyt vielä tuoda esille, eli tällä lainsäädäntömuutoksella ei tehdä kaikista normaaleista nuorten seurustelusuhteista tietenkään mitään rikollista.

16.38 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa herra puhemies! Aikanaan, kun meillä punavihreät voimat olivat voimissaan, muun muassa vihreistä oli oikeusministeri, niin minulle on jäänyt mieleen sellainen punavihreän oikeuspolitiikan keskeinen näkemys, että vankila ei paranna ketään. No, onneksi nyt on käynyt ilmi, että poikkeuksen muodostavat seksuaaliri-

kolliset. Heidän kohdallaan yli puoluerajojen, myös punavihreällä puolella, ollaan valmiita kiristämään ja koventamaan rangaistuksia. Eli vaikka lähtökohta ja keskeinen slogan on ollut se, että vankila ei paranna ketään, niin on hyvä, että nyt punavihreidenkin piirissä on huomattu, että on yksi rikollisryhmä eli seksuaalirikolliset, joiden kohdalla tuomioita tulee koventaa, koska ilmeisesti heidän kohdallaan sitten vankila parantaa.

Me voimme käydä hyvin pitkää ja perusteellista keskustelua siitä, mikä on rangaistuksen tarkoitus ja mitä sillä sovitetaan ja niin edelleen, mutta itse pidän erittäin hyvänä sitä, että edustaja Heinonen on tehnyt tämän lakialoitteen, että eduskunnan naisverkosto on ollut näissä asioissa aktiivinen ja, näin olen ymmärtänyt tästä keskustelusta, myös perussuomalaisten eduskuntaryhmä on ollut näissä asioissa liikkeellä.

Vaikka puhuminen jostakin kansan yleisestä oikeustajusta on jonkin verran kyseenalaista, niin on aivan selvää muun muassa viimeaikaisten mielipideselvitysten valossa, että yleisesti ja perustellusti katsotaan, että varsinkin seksuaali- ja väkivaltarikoksissa meidän rangaistuslinjamme on liian lievä. Tämä Heinosen ja muiden mainitsemieni tahojen aktiivisuus on hyvästä, mutta ehkä vielä tärkeämpää on se, että meillä on nyt oikeusministerinä Antti Häkkänen, joka on vahvasti ottanut kantaa seksuaali- ja väkivaltarikosten rangaistusten koventamisen puolesta, ja aivan kuten edustaja Tavio minäkin odotan käytännön toimia. Toisaalta tiedän sen, että oikeusministeriössä on perinne, että kaikkia lainsäädäntöhankkeita valmistellaan erittäin pitkään ja perusteellisesti, mikä tietysti liittyy kriminaalipolitiikkaan ja rikoslainsäädäntöön liittyvään erityiseen tarkkaavaisuusvaatimukseen. Joka tapauksessa odotan Häkkäseltä toimia tämän asian osalta ja eräiden muidenkin asioiden osalta, joista hän on puhunut, kuten sakon muuntorangaistuksen palauttamisen osalta.

16.41 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Heinonen korjasi juuri sen, mistä täällä tuntui olevan tämän lakialoitteen osalta hieman hapuilevaa väärinkäsitystä. Edustaja Heinosen lakialoite ei sisällä eikä tarkoita sitä, että jos normaali nuorten seurustelusuhde päätyy seksiin, niin toisen osapuolen vanhempi voisi toisen nuoren nostaa siitä syytteeseen tai tuoda sen esille, koska silloin se ei olisi enää sen nuoren asia, jos vanhempi vie sen poliisille. Näissä tapauksissa se ei ole asianomistajarikos, vaan sitä lähdetään automaattisesti viemään eteenpäin viranomaisten toimesta. Tämä oli hyvä täsmennys, että tästä tässä ei ole kyse.

Mutta edustaja Huhtasaarelle, jos vaivaudutte sen verran kuuntelemaan: lapsilla ja äideillä on sydän, mutta voin sanoa, että myös meillä isillä on sydämet.

16.42 **Laura Huhtasaari ps:** Arvoisa puhemies! Näin on. Näin on, edustaja Myllykoski, ja huomasin, että se vielä tuli ihan sydämestä. Elekieli ei valehtele.

Mutta ennen kuin kukko kolmasti laulaa, niin jos edustaja Heinonen ei nyt laittaisi sanoja toisen edustajan suuhun, kun meillä on kuitenkin yhteinen tavoite, että me haluamme saada oikeudenmukaisemman Suomen. En ole missään vaiheessa sanonut, että en tunne sinisten ministeriä, vaan olen sanonut, että sinisten ministerit eivät olleet tekijöitä missään vaiheessa. Toivottavasti kokoomuksen ministeri on tekijä. Edustaja Zyskowicz sanoi, että ministeri Häkkänen aikoo viedä tämän asian maaliin. Nyt odotan myös, että edustaja Heinonen pitää huolta, että voin luottaa edustaja Heinoseen, kun hän on ihan lakialoitteen tehnyt, että tämä asia nyt tämän vaalikauden aikana korjataan. Me tarvitsemme tekoja suomalaisten lasten eteen.

16.43 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tuossa taisikin edustaja Zyskowicz jo hieman vastata aiemmassa puheenvuorossani esittämääni kysymykseen siitä, mikä on se arvopohjaongelma tässä maamme oikeuslaitoksessa ja sen kyvyssä tuomita kansan oikeustajun mukaisesti. Olen sitä mieltä myös, että kyllä se vuosikymmenten punavihreys ja erilaisten demokraattisten lakimiesyhdistysten toiminta siellä suuren vahingon tekee, ja nyt me joudumme sitä vahinkoa lainsäädäntöä paikkaamalla korjaamaan. Siitäkin olen edustaja Zyskowiczin kanssa samaa mieltä, että aloitteellisuus näissä asioissa ei ole huono asia. Vaikka sitä ehkä jotkut edustajat täällä omaa huomioarvoaan nostaakseenkin tekevät, niin silti asia on kuitenkin tärkeä ja oikea. Ja myös minä odotan tässä asiassa oikeusministeriltä nyt nimenomaan tekoja puheiden sijaan. Haluamme nyt esityksiä näistä asioista eduskuntaan näiden lupausten päälle.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Heinonen, ja sitten ymmärrän, että edustaja Myllykoski haluaa käyttää puheenvuoron. — Edustaja Heinonen.

16.44 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Ajattelin jo tässä kiittää tästä pääsääntöisesti hyvästä ja rakentavasta lähetekeskustelusta. Tahtotila on yhteinen saada kovempia rangaistuksia seksuaalirikollisille ja lasten raiskaajille ja nimenomaan tehdä laki entistä selkeämmäksi, poistaa tätä tulkinnanvaraisuutta.

Tässä minulla on edessäni esimerkiksi yksi lehtileike, jossa kerrotaan, että 26-vuotias mies tuomittiin 8 kuukauden ehdolliseen vankeuteen lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä, ja tässä tapauksessa, kun tämä minun lakialoitteeni toivottavasti hyväksytään, tämäkin henkilö olisi tuomittu raiskauksesta. Tämä nuori tyttö ei olisi voinut antaa suostumusta seksuaaliseen kanssakäymiseen näin paljon itseään vanhemmalle miehelle eikä muillekaan, kun hän oli 14-vuotias.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tämä lakialoite etenee reippain askelin, ja olen tästä käynyt jo tänään keskustelua myös kokoomuslaisen oikeusministeri Antti Häkkäsen kanssa, ja jatkamme työtä sen eteen, että meidän kriminaalipolitiikkamme ja rangaistuskäytänteemme ovat tulevaisuudessa paremmin yleistä oikeustajua noudattelevia.

16.46 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! En yleensä poliittisista heitoista halua käyttää puheenvuoroja, mutta, edustaja Mäkelä, haluan, että pöytäkirjoihin tulkoon merkittäväksi, että te syytitte edellistä, punavihreää hallitusta siitä, että me suosimme raiskaajia — jos noin voi teidän puheenvuoronne tulkita — ja että sen pitkäkestoisen vaikuttamisen myötä olemme tässä tilanteessa, mitä nyt korjaamme. Pidän sitä melkoisen harkitsemattomana ja poliittisesti hieman epämoraalisena, että rupeatte syyttämään joitakin tahoja, kun lainsäädäntöä kuitenkin täällä eduskunnassa yhdessä viedään eteenpäin. Tällaisen lainsäädännön osalla, kun tässä salissa on käyty mielestäni sivusta seuraten hyvinkin yksimielistä keskustelua siitä, kuinka lasten oikeuksia pitää kehittää, tuntuu kummalliselle istua ikään kuin syytetyn penkissä täällä, niin kuin minä olisin ollut yhtenä tekijänä, kun puolueeni oli edellisessä hallituksessa, että me juuri olisimme sitä olleet edistämässä, että lasten oikeudet ovat näin huteralla taholla.

Edustaja Zyskowicz lähti täältä, ja en halua nyt puuttua edellisen hallituksen oikeusministerin toimiin. Voin kuitenkin sanoa, että vankilatuomioitten pituus ei paranna ihmistä, vaan sitten, jos siellä annettava hyvä toiminta voi mahdollistaa rikoksen tehneen ihmisen omaa terveyttä ja tuottaa hänestä yhteiskuntakelpoisen, se voi kyllä parantaa. Täällä ku-

kaan ei ole varmaan nyt ollut väittämässä, että näissä rikoksentekijöissä vankilatuomioitten pituudella olisi parantava vaikutus, vaan kysymys on siitä, että ihmiset kokevat näiden tuomioiden olevan liian lyhytkestoisia siihen inhimilliseen kärsimykseen ja rikoksen tekemiseen nähden, mitä tapahtuu juuri niissä mainituissa tapauksissa, kun 10- tai alle 10-vuotias lapsi joutuu seksuaalisen väkivallan kohteeksi eli tulee raiskatuksi aikuisen henkilön toimesta.

16.48 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Hieman täsmennän tuohon edustaja Myllykosken äskeiseen puheenvuoroon: Noinhan minä suinkaan en sanonut vaan puhuin siitä, miten tuomioistuimet tekevät tulkintoja ja soveltavat näissä rikoksissa rangaistuksia asteikon alemmasta päästä sen sijaan, että soveltaisivat koko asteikkoa. Jos edustaja Myllykoski on aloittanut eduskunnassa vuonna 2011, eihän hänellä tähän asiaan suurta osuutta ole. Kysymys on vuosikymmenten mittaisesta aktiivisesta vaikuttamisesta ja arvopohjan mädättämisestä, jota on tehty aikojen kuluessa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

8. Lakialoite laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta

Lakialoite LA 12/2018 vp Ville Tavio ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu

16.49 **Ville Tavio ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansalaisuuksia myönnetään nykyään enemmän kuin koskaan ennen, ja samaan aikaan kantaväestön syntyvyys on laskussa. Vallassa olevat poliitikot ovat päättäneet ylläpitää väestönkasvua keinotekoisesti maahanmuuton avulla. Tämä johtaa suomalaisten suhteellisen osuuden vähenemiseen ja vieraskielisen väestön suhteellisen osuuden kasvuun.

Jos sallimme suomalaisen väestön osuuden vähenemisen ja vastaavasti ulkomaalaisen väestön osuuden kasvun, niin sallimme myös ulkomaisten kulttuurien kasvun Suomessa. Nämä kulttuurit eivät ole aina sitä, mitä tahtoisimme niiden olevan. Näiden kulttuurien myötä tulee tapahtumaan myös ulkomaalaisen vallan kasvu maassamme. Viime kädessä suomalaisen väestönosan vähentymisen seurauksena on suomalaisten arvojen heikentyminen.

Kansalaisuuspolitiikka on jäänyt julkisessa keskustelussa vähäiselle huomiolle, vaikka se on erittäin merkittävä osa nykyisenlaisen maahanmuuton mekanismeja. Kansalaisuuden saanut ulkomaalainen voi tuoda perheenjäseniään Suomeen helposti. Kansalaisuuden saanut ulkomaalainen muuttuu useimmissa tilastoissa suomalaiseksi, minkä jälkeen maahanmuuttajaväestön seuraaminen tilastollisesti muuttuu vaikeaksi. Kansalaisuuden saanut-

ta ulkomaalaista ei voida myöskään enää karkottaa Suomesta, vaikka hän syyllistyisi minkälaisiin rikoksiin.

Perussuomalaiset näkevät, että Suomen tulee huolehtia kansalaisuuspolitiikassaan siitä, että ulkomaalainen voi saada Suomen kansalaisuuden vain ansaitusti. Kansalaisuuden saamisen ehdot eivät saa olla liian väljät, kuten tällä hetkellä valitettavasti on.

Arvoisa puhemies! Käsiteltävässä lakialoitteessa ehdotetaan Suomen kansalaisuuden saamisen ehtojen tiukentamista siten, että yleinen asumisaikavaatimus Suomen kansalaisuutta haettaessa nostetaan 10 vuoteen. Nykyään yleinen asumisaikavaatimus on 5 vuotta ja turvapaikan saaneille vain 4 vuotta.

Suomen linja on moniin muihin Euroopan maihin nähden avokätinen. Itävallassa maan kansalaisuutta voi hakea vasta 10 vuoden asumisen jälkeen. Tanskassa yleinen asumisaikavaatimus on 9 vuotta, Saksassa 8 vuotta ja Norjassa 7 vuotta. Lisäksi Euroopan ulkopuolella, esimerkiksi Aasiassa, on lukuisia kehittyneitä maita, joissa kansalaisuuden saaminen on tehty huomattavasti vaikeammaksi kuin Suomessa. Suomessa kansalaisuuden hakijan katsotaan kansalaisuuslain mukaan asuneen maassa riittävän kauan, jos yhtäjaksoista asumista Suomessa on kertynyt viimeksi kuluneet 5 vuotta keskeytyksettä tai kansainvälistä suojelua saavan tapauksessa 4 vuotta. Sekin riittää, jos hakija on asunut Suomessa yhteensä 7 vuotta 15 ikävuoden täyttymisen jälkeen. Tätä jälkimmäistä kutsutaan kerätyksi asumisajaksi.

Nyt käsiteltävässä lakialoitteessa ehdotetaan muutos, joka koskee siis sekä yhtäjaksoista asumisaikaa että kerättyä asumisaikaa. Samalla ehdotetaan kumottavaksi kansalaisuuslain oleellisia poikkeuspykäliä yleiseen asumisaikaedellytykseen tehtävistä poikkeuksista ja näin ollen tehtäisiin 10 vuoden asumisaikaedellytyksestä hyvin vahva sääntö. Ei ole perusteltua, että nykyisen lain mukaan työn perässä Suomeen muuttanut ulkomaalainen on turvapaikanhakijaa huonommassa asemassa. Työpaikan vuoksi Suomeen saapuneelle asumisaikaedellytys on 5 vuotta, kun taas turvapaikan saaneelle 4 vuotta.

Meidän täytyy palauttaa Suomen kansalaisuus sille kuuluvaan arvoonsa ja estää liian helppo kansalaisuuden saanti. Ennen vanhaan kansalaisuuden saaminen oli Suomessakin niin harvinainen kunnia-asia, että kansalaisuuden myönsi tasavallan presidentti omakätisellä allekirjoituksella. Nykyään kansalaisuuksia jaetaan liukuhihnalta. Suomen kansalaisuuksia myönnetään siis nykyisin enemmän kuin koskaan aiemmin satavuotiaan valtiomme historiassa. Viime vuosina kansalaisuuksia on myönnetty vuositasolla tyypillisesti 8 000:n ja 9 000:n väliltä. Aivan viime aikoina luku on noussut jo 10 000:een.

Kansalaisuuden saaneiden määrä alkoi kasvaa voimakkaasti 20 vuotta sitten, ja uusi kasvupyrähdys nähtiin tämän vuosikymmenen alkupuolella. Kansalaisuuden saaneiden kasvu selittyy toki osittain Eurooppaan suuntautuneen siirtolaisuuden globaalilla kasvulla, mutta se ei yksinään riitä tietenkään mitenkään selitykseksi. Maahanmuutto ei ole mikään väistämätön luonnonvoima, jonka edessä kansallisvaltio on kyvytön ja voimaton.

Maahanmuuttoon tulee vaikuttaa poliittisilla päätöksillä. Se on meidän tehtävämme eduskunnassa: tehdä vastuullista maahanmuuttopolitiikkaa, joka kestää, vastuullista maahanmuuttopolitiikkaa, jotta kotimaamme, Suomi, säilyy myös tuleville sukupolville. [Laura Huhtasaari: Erittäin hyvä puheenvuoro!]

16.55 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Heti alkuun haluan tehdä selväksi, mitä Suomen kansalaisuus on ja mitä se ei ole. Suomen kansalaisuuden saaminen ei ole ulkomaalaiselle perusoikeus, se ei ole ulkomaalaiselle ihmisoikeus, vaan Suomen kansalaisuuden

saaminen on ulkomaalaiselle etuoikeus. Tässä avoimien rajojen maailmassa me emme voi olla naiiveja.

Suomen kansalaisuus olisi etuisuus, suoranainen lottovoitto miljardeille ihmisille maailmassa. Näin on siksi, että Suomi on objektiivisilla mittareilla arvioiden eräs maailman parhaista maista elää. Kun joku saa Suomen kansalaisuuden, hän samalla saa kaikki oikeudet lukuun ottamatta kelpoisuutta tasavallan presidentin tehtävään, joka on syntyperäisellä kansalaisella, joka on vuosikymmenten ajan, ehkä koko ikänsä tehnyt työtä ja maksanut veroa Suomeen. Hän saa myös oikeuden äänestää ja olla ehdolla kaikissa yleisissä vaaleissa, oikeuden sosiaaliturvaan, jota sitäkin jotkut haluavat nykyään antaa myös laittomasti maassa oleville. Kansalaisuutta ei voida tällä hetkellä peruuttaa mistään syystä, ei edes kaksoiskansalaisten osalta, vaikka sellaista ollaankin harkittu.

Kansalaisuuden myöntäminen on siis äärimmäisen voimakas oikeustoimi, jolla on suuret vaikutukset ja velvoitteet maamme kannalta. Siksi siihen täytyykin suhtautua vakavasti ja aivan erityisesti nykyistä vakavammin. Näillä perusteilla kaikki esitykset kansalaisuuden saamisen ehtojen tiukentamiseksi ovat tervetulleita. Minimitaso, jolle mielestäni pitää päästä, on se, että kansalaisuutta ei saisi meillä vertailumaita eli Pohjois-Eurooppaa ja Pohjoismaita helpommin. Sellaiseen vetovoimatekijään meillä ei kerta kaikkiaan ole varaa.

Niinpä tämä lakiesitys 10 vuoden asumisvaatimuksesta ratkaisisi yhden osan tätä ongelmaa ja on itsestäänselvästi kannatettava. Tämä on hyvä alku, ja paljon muuta tarvitaan lisää. Haluaisin mukaan vaatimuksia kielitaidosta, työpaikasta ja muusta integraatiosta, että niitä päivitettäisiin vastaamaan nykypäivän vaatimuksia.

Arvoisa puhemies! Ei voi olla hyväksyttävää, että Suomen kansalainen ei tulisi Suomessa toimeen ilman jatkuvaa auttamista, kotouttamista ja tulkkaamista. Tällaiselle henkilölle ei tule kansalaisuutta myöntää. Kyseenalaistan myös nykyisen käytännön kaksoiskansalaisuudesta. Ei pitäisi myöntää kaksoiskansalaisuutta ilman erillistä pätevää perustetta. Se, joka haluaa sitoutua Suomeen ottamalla Suomen kansalaisuuden, ei mielestäni tarvitse lähtökohtaisesti toisen maan kansalaisuutta. Onhan nähty käytännön ongelmat vaikkapa lojaliteettivelvollisuuden suhteen, jotka ovat johtaneet pohdintaan jopa kaksoiskansalaisten virkakielloista. En voi ymmärtää, mikä peruste tällaisen järjestelmän ylläpidolle voi olla.

16.58 **Olli Immonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Tälle käsittelyssä olevalle kansalaisuuslain muutokselle on olemassa selkeät perusteet ja aito tarve. Muualla Euroopassa vaaditaan reilusti pidempiä asumisaikoja, ennen kuin kansalaisuuden hakeminen on mahdollista. Kuten tässä edellä edustaja Tavio nosti esittelypuheenvuorossaan esiin, esimerkiksi Itävallassa asumisaikaedellytys on 10 vuotta ja Tanskassa 9 vuotta, kun taas Suomessa kansalaisuuden saamiseen vaadittava asumisaika on normaalisti tuo 5 vuotta. Kansainvälistä suojelua saaneilta edellytetään kuitenkin vain 4 vuoden asumista maassa. Täytyy ymmärtää, että tämä muita Euroopan maita löysempi kansalaisuuslaki on Suomelle selkeä maahanmuuton vetovoimatekijä.

Arvoisa puhemies! Itse näen, että maahanmuuttajille myönnettävän Suomen kansalaisuuden tulee olla palkinto onnistuneesta kotoutumisesta. Toisin sanoen kansalaisuus täytyy ansaita. Kansalaisuuden hakijan on pystyttävä todistamaan, että hän on kotoutunut yhteiskuntaamme. Kansalaisuus ei saa olla etukäteislahja, jolla yritetään houkutella maahantulijoita kotoutumaan. Nykyisin kansalaisuus valitettavasti myönnetään usein etukäteislahjaperiaatteella. Nykyinen liian lyhyt asumisaikaedellytys lisännee myös perusteettomia

kansalaisuushakemuksia, sillä merkittävä osa nykyisin jätettävistä kansalaisuushakemuksista hylätään. Tämä on myös kustannuskysymys.

Edustaja Tavion asumisaikaedellytyksen tiukentamista koskeva lakialoite onkin erinomainen ja kannatettava. Tämä on ensimmäinen askel oikeaan suuntaan. Jatkossa olisi perusteltua avata keskustelu myös muista kansalaisuuden myöntämisen kriteereihin liittyvistä ongelmista. Kansalaisuuden myöntämisperusteita olisi syytä tiukentaa myös muilla tavoin. Esimerkiksi vain tyydyttävän tasolle asetettu kielitaitovaatimus on liian vaatimaton. Keskustelua tulisi käydä enemmän myös kaksoiskansalaisuuteen liittyvistä ongelmista.

Arvoisa puhemies! Meidän tulee vaatia maahanmuuttajilta ja kansalaisuuden hakijoilta aitoa sitoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan, sen lakeihin, tapoihin, normeihin, kulttuuriin ja kieleen. Kansalaisuuden tulee olla palkinto onnistuneesta kotoutumisesta ja suomalaisen yhteiskunnan toimintatapojen sisäistämisestä. Suomen kansalaisuutta ei saa vahingossakaan myöntää sellaiselle henkilölle, jolla on taustallaan vakavia tai toistuvia rikoksia tai joka ei muilla tavoin ole hyvämaineinen. On tärkeää, että kansalaisuus annetaan vain lainkuuliaiselle ja hyvämaineiselle henkilölle, sillä kansalaisuuden peruminen jälkikäteen on nykyisin äärimmäisen vaikeaa.

Voisikin olla perusteltua pohtia, tulisiko kansalaisuuden olla jatkossa vahvasti niin sanotusti ehdollinen, jolloin se voitaisiin ottaa tarvittaessa pois kansalaisuuden saaneelta ulkomaalaiselta. Huomionarvoista on myös se, että kansalaisuuden saamisen myötä perheenyhdistäminen helpottuu, sillä Suomen kansalaiselta ei vaadita toimeentuloedellytystä, kun hän hakee perheenyhdistämistä. Tämäkin on niin ikään kustannuskysymys, sillä nykykäytäntö mahdollistaa väylän Suomea taloudellisesti kuormittavalle maahanmuutolle.

Arvoisa puhemies! Kansalaisuuden myöntämisen kriteereissä olisi tärkeää ottaa mallia muista Euroopan maista ja tiukentaa aluksi kansalaisuuden saamisen ehtoja vähintään asumisaikaedellytysten osalta samalle tasolle muiden vastuullisesti toimivien Euroopan maiden kanssa. Aloitteessa esitetty 10 vuoden asumisaikaedellytys on mielestäni erittäin hyvin perusteltu, ja kannatankin lämpimästi tätä edustaja Tavion tekemää lakialoitetta.

17.03 **Laura Huhtasaari ps:** Arvoisa puhemies! Paikaltani kuuntelin ja ihan liikutuin, kun edustajat Tavio, Mäkelä ja Immonen puhuivat suomalaisuudesta. Siitä heijastui se, kuinka paljon he arvostavat tätä maata, niitä ihmisiä, jotka ovat rakentaneet tämän maan, ja se ilmenee sillä tavalla, että arvostaa sitä, että on suomalainen ja Suomen kansalainen. Arvopohja on niin kunnossa. Kiitos, perussuomalaiset! Kun minä katsoin itse asiassa sitä listaa, niin täällä eivät muut ole pyytäneet puheenvuoroja kuin vain perussuomalaiset. Eli nyt on tullut jälleen todistetuksi se, että meillä on perussuomalaiset ja sitten on muut. Meillä on Suomessa myös kaksipuoluejärjestelmä, mitä tulee poliittisiin mielipiteisiin.

Muualla maailmassa, kuten Sveitsissä, pitää olla 12 vuotta asunut maassa ennen kuin voi hakea kansalaisuutta, ja sen jälkeen kaupunki äänestää. [Olli Immonen: Se on järkevää!] — Joo, niin on. Edustaja Immonen sieltä sanoikin, että se on järkevä tapa. — Sen jälkeen kaupunkilaiset äänestävät siitä, ovatko tulijat kotoutuneet, ovatko he sellaisia henkilöitä, että he ansaitsevat niin ison palkinnon kuin jonkun maan kansalaisuuden. Tämä on erittäin hyvä käytäntö. Luonnollisesti, jos siellä on taustalla joitakin vakavia rikoksia, niin kansalaisuutta ei myönnetä, ja sen jälkeen kun on äänestetty siitä asiasta, niin se sitten menee pääkallopaikalle niin sanotusti ja sitten vahvistetaan se kansalaisuus. Sveitsissä pitää siis olla 12 vuotta.

Sitten täällä tuli esille, että monissa muissa maissa, esimerkiksi Itävallassa voi hakea, kun on 10 vuotta asunut, Tanskassa 9 vuotta, Saksassa 8 ja Norjassa 7 — ja Suomessa 5. Käsittämätöntä, että jos on vielä saanut kansainvälistä suojelua, niin sitten voi saada jo 4 vuoden jälkeen Suomen kansalaisuuden. Eli meillä selkeästi muihin eurooppalaisiin maihin verrattuna saa kansalaisuuden paljon löyhemmin. Lisäksi kansalaisuuden saamista on tällä vuosikymmenellä helpotettu. Syyskuussa 2011 astui voimaan kansalaisuuslain muutos, jonka myötä kansalaisuutta haettaessa yleisesti vaadittava asumisaika lyheni 6 vuodesta 5 vuoteen. No, seuraavana vuonna 2012 sitten kansalaisuushakemusten määrä odotetusti kasvoi. Vuonna 2016 kansalaisuushakemuksiin tehtiin 8 895 myönteistä päätöstä ja vuonna 2017 peräti 11 687.

”Kansalaisuus on palkinto.” Perussuomalaiset lähti vaaleihin tällä teemalla. Kansalaisuus on palkinto, suomalaisuus on hieno asia. Kävimme valiokunnan kanssa vierailulla Japanissa, ja siellä sitten vasemmistopuolueiden henkilöt kysyivät japanilaisilta, minkä takia heillä eivät ole siellä rajat auki ja mikseivät he ota tänne paljon esimerkiksi ulkomaista työvoimaa, koska siellähän väestö vanhenee kovasti. He katsoivat meitä silmät pyöreinä, että tämä on japanilaisten maa, että heidän pitää pitää huolta japanilaisesta kulttuurista ja kielestä ja japanilaisten maasta. Heidän mielestään on itsestäänselvyys, että maa suojelee rajojaan, kulttuuriaan ja omaa kansaa. [Olli Immosen välihuuto] — Juuri näin. — Edustaja Immonen siellä komppaa koko ajan. Olemme niin samanmielisiä, koska meillä tämä isänmaallinen arvopohjamme on lähellä sydäntä.

Eli tämän aloitteen pääasiallinen sisältö on seuraava: ”Ehdotetaan lainmuutosta Suomen kansalaisuuden saamisen ehtojen tiukentamiseksi siten, että yleinen asumisaikavaatimus Suomen kansalaisuutta haettaessa nostetaan kymmeneen vuoteen.”

Minä olen allekirjoittanut tämän edustaja Tavion lakialoitteen ja toivon, että tähän yhtyisi koko Suomen eduskunta.

17.07 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Eduskunnan käsittelyssä on nyt siis edustaja Tavion kansalaisuuden saamisen ehtojen tiukentamiseksi laatima erinomainen lakialoite. Tämän lakialoitteen toteutuessa kansalaisuuden saamisen ehtoja tiukennettaisiin siten, että yleinen asumisaikavaatimus Suomen kansalaisuutta haettaessa nostettaisiin 5:stä 10 vuoteen.

Arvoisa puhemies! Suomen kansalaisuuden saamisen ehdot eivät saa olla lievempiä kuin muissa samankaltaisissa Euroopan maissa. Verrokkimaihimme nähden nykyinen suhteellisen lyhyt asumisaikavaatimus yhtenä kansalaisuuden saamisen ehtona on ehdottomasti eräs merkittävä maahanmuuton vetovoimatekijä. Kansalaisuuden saamisen ehtoja on kuitenkin syytä tiukentaa muiltakin osin, esimerkiksi työpaikka- ja kielitaitovaatimusten osalta. Myös edustaja Immosen edellä esille nostama huomio siitä, ettei kansalaisuuden saavilla henkilöillä saa olla rikollista taustaa, on erittäin tärkeä jo pelkästään Suomen sisäisen turvallisuudenkin näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Tavion lakialoitteen perusteluista käy hyvin ilmi, kansalaisuuslakia muutettiin muutama vuosi sitten siten niin, että kansalaisuuden yhtenä edellytyksenä ollut yleisesti vaadittava yhtäjaksoinen asumisaika lyheni 6 vuodesta 5:een. Samassa yhteydessä lyhennettiin niin sanotun kerätyn asumisajan vaatimusta 8 vuodesta 7:ään. Ulkomaalaislain taannoiset muutokset johtivatkin kansalaisuushakemusten selvään kasvuun heti seuraavana vuonna, ja tämä kasvu on jatkunut edelleen. Lisäksi on huomioitava, että vuosittain noin 80 prosenttia, tai jopa sen yli, annetuista päätöksistä on ollut ha-

kijan kannalta myönteisiä. Näiden tilastojen perusteella on varsin helppo arvioida, että kansalaisuuden saamisen ehtoja on höllennetty aivan liikaa.

Arvoisa puhemies! Kuten edellisistä puheenvuoroista on jo käynyt hyvin ilmi, perussuomalaiset puolustavat suomalaisuutta ja maamme kunniakkaita perinteitä. Olemme siksi vaatineet vastuullista maahanmuuttopolitiikkaa jo pitkään. Valitettavasti emme ole saaneet juuri tukea muilta puolueilta, emme hallituksessa emmekä oppositiossa. Perussuomalaisten näkemysten mukaan nykyisen kaltainen löyhä kansalaisuuslaki lyhyine asumisaikavaatimuksineen ei monessakaan tapauksessa ole riittävän pitkä integroidakseen ulkomailta Suomeen tulleita henkilöitä maamme kulttuuriin ja tapoihin. Siten kansalaisuuden myöntämisen ehtoja on varsin tarkoituksenmukaista kiristää pikaisesti edustaja Tavion lakialoitteessaan esittämällä tavalla. Tämä asia on erityisen tärkeä, varsinkin kun turvapaikanhakija- ja siirtolaisvirrat Euroopassa jatkuvasti kasvavat.

Arvoisa puhemies! Lukuisten muiden perussuomalaisten kansanedustajien tavoin olen allekirjoittanut edustaja Tavion lakialoitteen ja toivon aloitteelle asianmukaista ja menestyksekästä käsittelyä valiokunnassa sekä sen hyväksymistä aikanaan eduskunnan täysistunnossa.

17.11 **Ville Tavio ps:** Arvoisa puhemies! Vielä joskus kansanedustajaa olisi varmasti kiinnostanut keskustelu Suomen kansalaisuudesta, mutta valitettavasti, kuten huomaamme, sali on melko tyhjä, vaikka eduskunnassa on nyt siis ihan normaali työaika ja täällä uskoakseni on edustajia talossa paikalla. Mutta tästä asiasta tahtovat käydä keskustelua vain perussuomalaiset. Kuten edustaja Huhtasaari tuossa puheessaan ponnekkaasti otti esiin, näyttää tosiaan siltä, että vain perussuomalaiset ovat tällä hetkellä ponnekkaasti juuri Suomen kansan ja suomalaisten puolesta ja ovat heidän edunajajansa täällä eduskunnassa.

Kansalaisuuden saamisen pitää olla saavutus — saavutus, jonka ulkomaalainen ansaitsee onnistuneella yhteiskuntaan sopeutumisella. Kokonaisvaltaisen ja pitkäjänteisen kotoutumisen vaatiminen kannustaakin asianomaisia ihmisiä näkemään vaivaa oman kotoutumisensa eteen. Se vaatii näkemään vaivaa kotoutumisen eteen ja kielen oppimisen eteen, jos sen tietää, että sitä kansalaisuutta ei voi saada nopeasti ja helposti.

Suomessa hyväksyttyjen kansalaisuushakemusten vuotuiset määrät ovat Suomen väestörakenteelle huomattavia, kun otetaan huomioon Suomen asukasluku ja väestön vähäinen syntyvyys. Syntyvyyttä mittaava kokonaishedelmällisyysluku oli Suomessa viime vuonna kaikkien aikojen matalimmalla tasolla. Suomen väkiluku kasvaa, mutta tuo kasvu johtuu maahanmuutosta, se väkiluku kasvaa siis varsin keinotekoisesti. Tällä menolla suomalaisten suhteellinen osuus pienenee, kunnes he jäävät vähemmistöksi, kuten onkin pian jo käymässä Turussa Varissuon kaupunginosassa.

Edustaja Mäkelä teki hyvän huomion kansalaisuuden tuomista oikeuksista, sen, että kansalaisuuden saaminen oikeuttaa myös vaaleihin osallistumiseen ja äänioikeuteen kansallisissa, valtakunnallisissa vaaleissa. Euroopassa tästä tuleekin seuraamaan, että nähdään myös islamilaiset puolueet Euroopan maiden poliittisella pelikentällä joskus tulevaisuudessa.

Edustaja Immonen, te otitte erinomaisesti esiin, että nykylain mukaan kansalaisuuden saanut henkilö voi tuoda Suomeen ulkomaalaisia perheenjäseniään ilman toimeentuloedellytystä. Me perussuomalaisethan olemme toisaalta perheenyhdistämisen tiukentamista ajaneet hallituksessa, ja siihen saatiin pientä tiukennusta mutta ei valitettavasti täysimääräistä, vaikka niin oli alun alkaen tarkoitus.

Se on myös tärkeä näkökohta, että nyt käsiteltävänä oleva lakialoite liittyy myös rikollisuuden torjumiseen. Ulkomaalainen voi ensimmäisten Suomessa asumiensa vuosien aikana tehdä sellaisia rikoksia, joihin liittyen syyllisyys käy ilmi vasta myöhemmin, kun kansalaisuus on jo myönnetty. Tämäkin puoltaa osaltaan asumisaikavaatimuksen pidentämistä. 10 vuoden jälkeen maahan muuttaneesta ihmisestä tiedetään jo paljon enemmän kuin nykyisen 4 vuoden jälkeen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

9. Lakialoite laiksi rikoslain 20 luvun 1 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 18/2018 vp Johanna Ojala-Niemelä sd

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

17.16 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä tänä iltana jo käsiteltiinkin, sivuttiin, samantyyppistä edustaja Heinosen tekemää lakialoitetta asiasta. Tavoite meillä on sama, keino vähän eri. Tämä liittyy tapaukseen, joka herätti viime vuoden keväällä paljon huomiota, jossa syyttäjä haki 22-vuotiaalle miehelle tuomiota lapsen törkeän hyväksikäytön lisäksi törkeästä raiskauksesta. Korkein oikeus kuitenkin linjasi, ettei sukupuoliyhteys 10-vuotiaan kanssa ollut raiskaus.

Lakialoite koskee siis rikoslain 20 luvun 1 §:n muuttamista. Siihen esitetään lisättäväksi tarkennuksia, joiden tarkoituksena on liittää uhrin henkisen kypsymättömyyden hyväksi käyttäminen nykyistä selkeämmin raiskaustunnusmerkistön piiriin. Lisäksi esitetään rajattuja muutoksia, joilla korostetaan uhrin oman pätevän tahdonmuodostuksen merkitystä tunnusmerkistön täyttymistä arvioitaessa.

Nykymuodossaan momentin mukaan raiskauksesta tuomitaan myös se, joka on sukupuoliyhteydessä toisen kanssa käyttämällä hyväkseen sitä, että toinen on tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden, pelkotilan tai muun avuttoman tilan takia kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan. Kriteeristö on aiheuttanut vaikeaa rajanvetoa suhteessa nuoren lapsen kypsymättömyyden hyväksi käyttämiseen. Riittävän nuoren lapsen ei voida katsoa olevan sillä tavalla kykenevä muodostamaan seksuaalista kanssakäymistä koskevaa tahtoaan, että hän voisi pätevällä tavalla antaa suostumuksensa. Tätä ei oikeuskäytännössä ole yleensä kuitenkaan pidetty voimassa olevan kriminalisoinnin tarkoittamana muuna avuttomuutena, mikä on tarkoittanut, että tuomioistuin on joutunut arvioimaan varsin nuortenkin lasten antamaa suostumusta tunnusmerkistön täyttymiseen vaikuttavana tekijänä.

Tämän vuoksi momenttiin esitetään lisättäväksi maininta henkisestä kypsymättömyydestä yhtenä seikkana, joka ilmentää momentissa tarkoitettua tunnusmerkistön täyttävää

kyvyttömyyttä tahdonmuodostukseen tai sen ilmaisemiseen. Muutoksella on tarkoitus selkeyttää sitä, että uhrin nuoresta iästä johtuvan henkisen kehitystason hyväksi käyttäminen voi itsessään tehdä teosta raiskauksen.

Raiskauksen tunnusmerkistö täyttyisi näissä tapauksissa kolmen kriteerin pohjalta. Ensinnäkin vaadittaisiin henkistä kypsymättömyyttä. Toiseksi henkisen kypsymättömyyden olisi oltava sellaista, että uhri on siitä johtuen kykenemätön pätevästi muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan tai puolustamaan itseään. Kolmanneksi vaadittaisiin, että uhrin kanssa ollaan sukupuoliyhteydessä käyttäen hyväksi tätä tilaa.

Henkinen kypsymättömyys ei olisi sidottu mihinkään tiettyyn ikään, vaan asia olisi tuomioistuimen arvioitavissa. Henkisen kypsymättömyyden arviointiin voi vaikuttaa muun muassa tekijän huomattavasti uhria vanhempi ikä tai muu auktoriteettiasema, joka osaltaan vielä heikentää uhrin kykyä oman tahdon muodostukseen. Kun tunnusmerkistö kuitenkin edellyttäisi, että uhri tuosta henkisestä kypsymättömyydestä johtuen on kykenemätön muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan tai puolustamaan itseään, on kypsymättömyyden oltava merkittävää. Tällöin puhuttaisiin useimmiten esimurrosikäisistä lapsista. Kuten jo nykyisessä laissa mainittujen avuttomuuden muotojen kohdalla, rikostunnusmerkistö täyttyisi henkisen kypsymättömyyden hyväksi käyttämisen kautta. Tämä tarkoittaisi, että tekijän on katsottava voineen ymmärtää uhrin avuttomuuden ja että tekijä on käyttänyt tätä avuttomuutta ja uhrin alisteista asemaa hyväkseen.

Mainittujen muutosten lisäksi 2 momentin tahdon muodostumista ja ilmaisemista koskevaan kriteeriin ehdotetaan vielä lisättäväksi vaatimus tämän tahdonmuodostuksen pätevyydestä. Tällä halutaan korostaa sitä, että arvioitaessa kriteeristön täyttymistä on arvioitava nimenomaan henkilön tosiasiallisia edellytyksiä muodostaa ja ilmaista tilanteessa tahtonsa vapaasti. Näin harkinnassa on annettava painoarvoa nimenomaan uhrin tosiasiallisille olosuhteille.

Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi järjestystä, jolla pykälässä esitetään tahdon muodostaminen, tahdon ilmaiseminen ja itsensä puolustaminen. Näin korostetaan, että raiskauksen tunnusmerkistön kannalta avainasemassa on teon kohteen oma tahto ja sen muodostaminen. Tahdon ilmaiseminen tai itsensä puolustaminen tahdon ilmaisuna ovat siten seurausta tästä tahdosta, eikä tahdon ulkoisten ilmausten puuttumisen perusteella siten voida automaattisesti poissulkea kriminalisoinnin kriteeristön täyttymistä. Tällä perusteella ehdotan rikoslain 20 luvun 1 §:n muuttamista.

Myös oikeusoppineet ovat nähneet sen, että tältä osin lainsäädäntö ei ole kunnossa. Ongelmia on sekä lain tulkinnassa että nykyisessä rikoslaissa. Säädöksiä on muutettu vähän sieltä täältä, joten laista on tullut vaikeasti tulkittava. Muun muassa professori Tolvanen sanoi, että painopisteen pitäisi olla siinä, kykeneekö kumpikin osapuoli ilmaisemaan tai muodostamaan tahtoa, ja hänen näkemyksensä mukaan, mihin itsekin yhdyn, ei alle 10-vuotias ole kykenevä ilmaisemaan, haluaako seksiä.

Jos tämä rangaistus olisi mennyt toisin, niin tuomio törkeästä raiskauksesta olisi pidentänyt rangaistusta vuodella tai kahdella.

17.22 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin täytyy kiittää edustaja Ojala-Niemelää tästä erittäin hyvästä ja seikkaperäisestä perustelusta, miksi tämä lakialoite on täällä eduskunnan käsittelyssä. Aina täällä ei tule käytyä läpi niitä tekstejä, mitä lakiesitykseen liittyy, mutta tämän minä luin. Nyt kun täällä on jo puhuttu toisestakin, täytyy sanoa, että tämä on se täydentävä osuus, jonka pitäisi olla yleensä näissä asioissa, niin pe-

rusteellista ja hyvää analyysia ja valmistelua on käytetty siinä, mitkä ovat ne lakialoitteen perusteet.

Tämä tahdonmuodostus on juuri se yksi asia, jonka pitäisi olla itsestäänselvyys. Kun puhutaan raiskauksista, niin tämän tahdonmuodostuksen suhteen mennään sitten jo yli sen, että ollaan täysi-ikäisiä, tilanteisiin, joissa se ihminen ei ole kykenevä muodostamaan sitä omaa tahtoaan, ollaan sitten missä ikäryhmässä hyvänsä. Jos meillä on tilanne, missä ihminen ei ole kykenevä arvioimaan omaa tahdonmuodostustaan, niin se pitäisi tuoda tähän mukaan. Tässä kohtaa olisin todella mielissäni, jos tämä lain 20 luvun 1 § saisi juuri tämänkaltaisia piirteitä.

Mutta yleensä tämän päivän keskusteluihin: Toivoisin vielä, että vaikka me puhumme tuomioiden pituudesta, siitä, että nyt eduskunta näkee — punavihreä oppositiokin — että tuomioitten piteneminen parantaa tuomittuja, niin meidän pitäisi huomioida, kuinka tässäkin lainsäädäntövalmistelussa ja tässä rikosmuodossa me voimme samalla kertaa viedä eteenpäin rikoksen uhrien parantumista. Eli se meiltä puuttuu tämän illan keskustelusta, mitenkä me tuotamme sitä ja kenenkä vastuulla on sen parantumisen korvaaminen, ja tämä pitäisi tuoda sen rikoksen tekijän vastuulle, että se korvausvelvollisuus tämän rikkoutuneen ihmisen korjaamisesta on sen rikoksen tekijän vastuulla. Toivoisin, että sitä keskustelua käydään, ehkä ei tänä iltana mutta jossakin muussa kohtaa.

17.25 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Olen erittäin kiitollinen edustaja Ojala-Niemelälle, että hän on ottanut nämä asiat myöskin tänään keskusteltavaksi. On hyvä, että keskustellaan tästä paljon, useaan otteeseen, ja toivon mukaan me saamme myöskin tänne tiettyjä lakimuutoksia juuri tästä rikoslain 20 luvusta päätökseen asti, niin että voimme todellakin kiristää rangaistuksia. Juuri lasten osalta tilanne on se, että se pitäisi nyt saada muutettua.

Olen itse jättänyt tänä keväänä lakialoitteen rikoslain 20 luvun 7 §:n muuttamisesta. Minun esityksessäni oli se, että muutetaan 7 § lapsen raiskaamiseksi, eli olisi lapsen raiskaus se nimike, ei olisi enää lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tai mikään törkeä hyväksikäyttö vaan todellakin puhuttaisiin suoraan asiasta lapsen raiskaus.

Ongelmanahan olisi sitten se, tuleeko tällaisesta törkeästä lapsen sukupuolisesta hyväksikäytöstä minkälainen rangaistus. Eli jos on yli 2 vuotta vankeutta, niin silloin se on aina tuomittava ehdottomana vankeusrangaistuksena. Sen vuoksi esitin tässä omassa lakialoitteessani, että jos rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava lapsen raiskauksesta vankeuteen vähintään 2 vuodeksi ja 6 kuukaudeksi ja enintään 10 vuodeksi. Eli esitin tässä, että rangaistus olisi aina enemmän kuin 2 vuotta eli 2,5 vuotta, jolloin se olisi aina ehdottomasti ehdoton tuomio eikä sitten olisi tällaisia keventäviä perusteita, joiden takia olisi sen jälkeen tuomittu ehdollisena, mitä ei todellakaan kukaan voi hyväksyä, sillä varsinkin alle 10-vuotias lapsi ei voi tietää, mistä tässä asiassa on kysymys. Kyllä meillä aikuisilla pitää olla omat velvollisuutemme asioitten hoitamisessa ja myöskin sen mukaisen lainsäädännön tekemisessä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle merityötä koskevan yleissopimuksen ohjeiston muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laeiksi laivaväen työ- ja asuinympäristöstä sekä ruokahuollosta aluksella annetun lain 8 §:n muuttamisesta ja työajasta kotimaanliikenteen aluksissa annetun lain 9 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 48/2018 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 5/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 24.5.2018 pidettävään täysistuntoon.

11. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 24.5.2018 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.28.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola